Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Klejtrup Lokalhistoriske Forening

2011

Indholdsfortegnelse

Bestyrelsens beretning ..... side 2
Smedjen i Klejtrup ..... side 6
De kunne være blevet 100 år i 2011 ..... side 13
Mergelgravning i Klejtrup Sø ..... side 14
Om arkiver ..... side 19
Pastor Harald Sandbæk ..... side 21
Landsbyen og dens opståen ..... side 29
Herregården ..... side 31
Daginstitutionen Tumlehøj – 25 års jubilæum ..... side 33
Det stod der i avisen ..... side 38
Brattingsborgskolens 50 års jubilæum ..... side 40
Eksempler på indleverede billeder ..... side 44
Året der gik ..... side 47
Praktiske oplysninger ..... side 50

Vidste du, at det i år er .....

- **150 år siden** den amerikanske borgerkrig startede
- **110 år siden** Klejtrup Brugsforening blev oprettet
- **100 år siden** Københavns Hovedbanegård blev indviet
- **90 år siden** Klejtrup Andelskasse blev oprettet
- **90 år siden** Klejtrup Venstrevælgerforening blev stiftet
- **80 år siden** Klejtrup Kirke fik sit kirkeur
- **70 år siden** Niels Laustsen overtog Klejtrup Købmandsgård
- **60 år siden** Klejtrup Idrætsforening blev stiftet
- **50 år siden** Klejtrup Afholdsforening blev nedlagt
- **30 år siden** sognepræst Carsten Erbs blev ansat i Klejtrup, Hersom, Bjerregrav sogne

Redaktører: Birthe Ømark og Ragna Kolind
Levering af materiale til årshæftet: Holger Helbo, Mona Finderup, Birthe Ømark, Dorte Vammen og Ragna Kolind
Trykning: Hobro Lyntryk

Copyright: Klejtrup Lokalhistoriske Forening

Forsidebillede: Mergelværket ved Klejtrup Sø

Bestyrelsens beretning

Så er det tid til at gøre status igen – nu hvor vi har lukket ned for det første ti-år af det nye årtusinde. Tiden flyver afsted, og før vi får set os om, er der gået 20 år, 30 år, 40 år , 50 år eller mere....

- pludselig er et familiemedlem eller en god ven væk
- eller det velkendte hus på vejen er renoveret og malet, så man slet ikke kan kende det
- måske er den gamle forretning i midtbyen pludselig lukket, og i løbet af ganske få uger er forretningsvinduerne lavet om til stuevinduer, og alle spor er slettet af forretningen

Sådanne ting medfører ofte situationer som f.eks.:

- en søskendeflok kommer i tanke om, at det kunne nu have været dejligt, hvis man havde nået at få spurgt ind til en konkret begivenhed, inden moderen døde.
- to personer kommer til at diskutere, hvordan huset på hjørnet så ud, inden det blev renoveret, og de mangler beviser for at få "tvisten" afgjort.
- en midaldrende kvinde er gået i gang med slægtsforskning og mangler et billede af sin oldemor, som tidligere boede i Klejtrup
- osv.

Hvad stiller man så op? Jo, man går på lokalhistorisk arkiv i Klejtrup. Det er derfor, vi er her. Vores fornemmeste opgave er at sørge for, at der f.eks. kan gives svar på ovenstående. Og for at kunne det, er det vigtigt, at vi er aktive i lokalhistorisk forening, som står bag arkivet. Og det er vi! Det kræver en kontinuerlig søgen og spørgen efter lokale arkivalier – billeder, tegninger, skøder, breve, kontrabøger, kalendere, regnskabsbøger, foreningsprotokoller, postkort, koncertprogrammer og meget mere, hvis vi skal kunne hjælpe med de spørgsmål, som vi heldigvis får rigtig mange af.

Et af de fantastiske billeder, som vi har fået i det forgangne år – hotellet og Hermansens møbelforretning

Det forgangne år har da heller ikke været en undtagelse m.h.t. vores udbygning af arkivets beholdning af arkivalier. Det kan på ingen måde lade sig gøre, hvis ikke folk er flinke til at aflevere noget til os eller f.eks. komme med billeder, som vi kan scanne. Vi får rigtig meget indleveret, og der skal i år også lyde en opfordring til alle om at aflevere papirer og billeder hos os, i stedet for at smide det ud. Vi skal nok sortere og kassere, og personlige papirer arkiveres efter arkivloven og vil derfor ikke være tilgængelige for publikum, før de er 80 år gamle. Så man vil f.eks. ikke opleve, at personlige breve pludselig vil ligge fremme på bordet i arkivet.

Det er lige så vigtigt med "øjenvidneberetninger" i form af folks fortællinger. Vi har igennem årene samlet en del interviews på bånd. Nu er det jo video, der anvendes, og vi prøver at få optaget interviews med ældre Klejtrup-borgere, så vi kan bevare deres beretninger for eftertiden. Således har vi nu videooptagelser af Frode Serup, Jens Kr. Risgaard, Kathrine Laustsen og Anna Balle, hvor de fortæller om Klejtrup sogn igennem deres lange liv på egnen.

Der arbejdes videre med gård- og hushistorierne. Det er et arbejde, som aldrig bliver færdigt, da der hele tiden sker ændringer m.h.t. ejere eller bygninger/jord. Hushistorierne i Klejtrup er vi jo først gået rigtigt i gang med indenfor det seneste års tid, så der er lang vej igen.
Her skal også lyde en opfordring til at kigge ind i arkivet med billeder af familien eller huset, hvis du bor – eller har boet i Klejtrup. Vores arbejde er baseret på jeres hjælp og velvillighed, da det vil være et alt for stort arbejde, hvis vi skal rundt til alle.

Medlemmerne støttede igen flot op ved foreningens arrangementer i 2010. Ved generalforsamlingen gav Gunnar Korsbæk os en meget interessant beretning om sin tid som borgmester i den gamle Møldrup Kommune. Det havde trukket rigtig mange af huse.

Det næste arrangement var den årlige sommerudflugt, som denne gang gik til Lille Vildmose, hvor der blev afholdt "Mosens dag". Også her var tilslutningen stor. Den store udstilling i Vildmosen blev grundigt studeret, og mange gjorde en god handel i en eller flere af de mange salgsboder, der var opstillet i gården.
Turen sluttede på "Havkatten" i Øster Hurup, hvor vi fik middagsmad og kaffe.

Deltagerne hygger sig i museet på Lille Vildmose-centret

Ved julearrangementet var tidligere Hærup-dreng Kaj Jensen fra "Østergaard" på Hærupvej 7 trækplaster (een af "tvillingerne fra Hærup", som Kaj og broderen Per blev kaldt). Kaj fortalte om sin barndom i Hærup og illustrerede med masser af billeder. Og på trods af store snemængder og rigtigt vintervejr med deraf følgende frafald blandt de tilmeldte, var vi alligevel over 80 mennesker, som kunne nyde æbleskiverne og gløggen – og Kajs meget interessante erindringer.

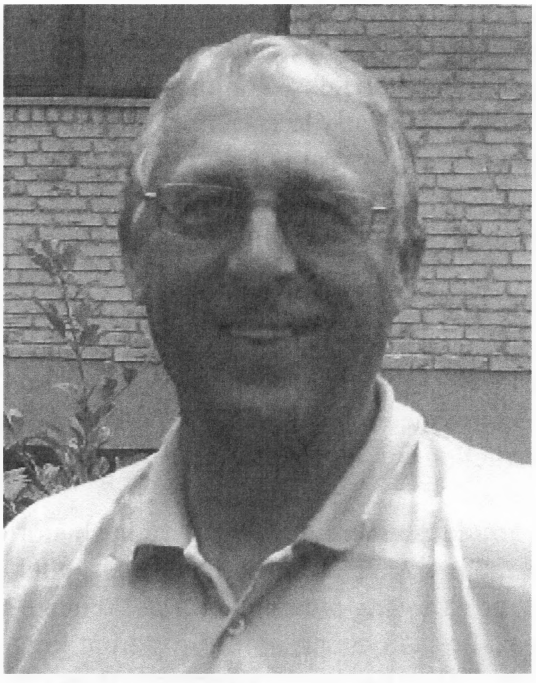

Kaj Jensen – tidl. Hærup

Imellem 10 og 15 mennesker møder op hver mandag aften i arkivet – fra september til april måned. Her hygger vi os med de gamle, krøllede bogstaver (gotisk håndskrift), og efter kaffen kan den enkelte gå videre med sin egen slægtsforskning. Der gives hjælp til tydning af gamle skrifter, tips til hvordan man kommer videre, når man er kørt fast og forslag til gode hjemmesider på internettet, hvor man måske kan finde manglende oplysninger.

Kurset er gratis for medlemmer, og der er ingen "mødepligt" – man kommer, når man har lyst og tid. Derfor svinger antallet også meget, men der er altid gang i den på arkivet denne aften.

Besøgstallet i arkivet er stationært, hvorimod vi oplever en voksende interesse for vores hjemmeside – og dermed også får mange spørgsmål ind via den.
Hvad der også er meget positivt er, at vi ofte får tilsendt billeder eller andre oplysninger, fordi personer rundt omkring i landet kommer i tanke om, at de vist har noget, der måske har vores interesse, når de ser vores hjemmeside. Det er jo fantastisk!

Alt i alt er rigtig mange mennesker – medlemmer som ikke-medlemmer – med til at gøre foreningen til en meget aktiv forening, hvor hovedformålet er at samle og formidle historien om Klejtrup sogn. Derfor skal der her til slut lyde en stor tak til alle, som på den ene eller anden måde har bidraget til vores formålsparagraf – eller som ved sit medlemskab er med til at gøre det muligt for os at drive arkivet i Klejtrup.

P.b.v.
Ragna Kolind

Flg. har meldt sig ind som medlemmer af foreningen siden sidst:

Hanne og Leif Bach Jensen, Klejtrup
Ingelise Linde Larsen, Hørning
Lene Moesby, Møldrup
Anni Pedersen og Gert Christensen, Klejtrup
Kurt Udby, Hobro
Frans Julin, Hobro
Anette Hansen og Poul Erik Andreasen, Hejring
Betty Søndergaard Ammons, Odense
Mariane Lejel, Møldrup
Edel Nielsen, Klejtrup
Kurt Simonsen, Hærup
Helle Jul Nielsen, Åbyhøj
Elna Sørensen, Klejtrup

Vi har i foreningen kendskab til, at følgende af vore medlemmer er afgået ved døden indenfor det sidste års tid:

Svend Aage Haugaard, Klejtrup
Egon Andersen, Klejtrup
Aage Kristensen, Møldrup – tidl. Fristrup
Jens Kr. Risgaard Pedersen, Klejtrup
Ole Madsen, Klejtrup
Helge Frederiksen, Klejtrup
Ib Juelsgaard, Klejtrup
Lisbeth Jensen, Klejtrup
Hanne Vammen, Hobro - tidl. Hejring
Harry Hansen, Vammen – tidl. Klejtrup
Lydia Kristensen, Møldrup – tidl. Fristrup
Vagn Kromann Pedersen, Klejtrup

ÆRET VÆRE DERES MINDE!

Smedjen på Brovej

Af Ragna Kolind

Netop i år er det 100 siden, at **Laurs Laursen** købte jord af møller Peder Hermansen, Klejtrup Mølle – jord hvorpå Laursen ville bygge en smedje ved kanten af Klejtrup Sø – nærmere bestemt på Brovej 11, hvor Lisbeth og Flemming Cassøe Jacobsen bor i dag.
Der var fra gamle dage tradition for, at en smedje skulle placeres i udkanten af byen. Der var jo åbent ildsted i en smedje, og den betragtedes ganske enkelt som en "brandbombe". Den kunne under ingen omstændigheder ligge inde midt i en bebyggelse, som dengang bestod af bindingsværkshuse med stråtag. Alt for farligt!

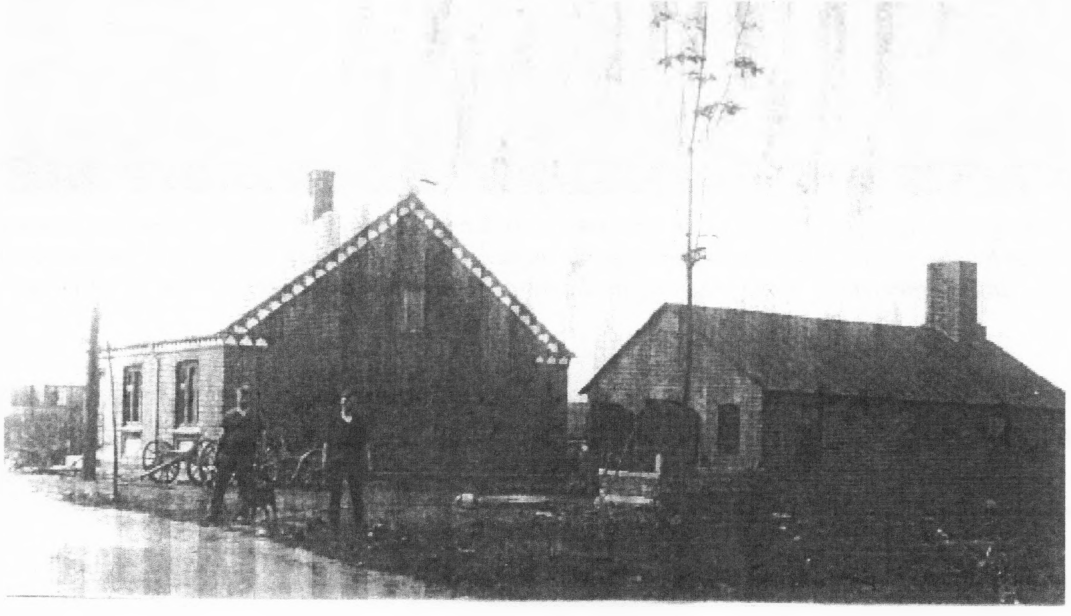

Smedjen på Brovej – vi kender ikke årstallet for billedet – ej heller personerne

Der skulle dog gå fem år, før smedjen stod færdig, hvilket vi kan se af en avisartikel fra Hobro Avis i april 1916:

Smedeforretning åbnet
Dette for at meddele mine ærede kunder, at jeg efter påske åbner min smedeforretning og anbefaler mig med alt til faget henhørende: Både hestebeslag og al reparation, fabriksplove, kultivatorer, vand- og ajlepumper, ajlespreder og alle slags harver haves altid på lager. Nye vogne laves på bestilling.

Smed L. Laursen
Klejtrup

I daglig tale blev Laursen kaldt "Søsmeden", idet der også var en smed oppe i Skøttgaards købmandsforretning på Viborgvej 17. Og man skulle jo kunne holde styr på, hvem der var hvem.
Laurs Laursen stammede fra Overlund, og han havde - forud for byggeriet i Klejtrup - haft en smedeforretning i Fristrup. Den skulle have ligget på det sted, hvor Niels Lykkegaard senere bosatte sig (Ånsbjergvej 7), og hvor bygningerne nu er fjernet.

Der var jo stort behov for smedehåndværket i det landbrugssamfund, som Danmark var på det tidspunkt, og derfor var der rigelig brug for to smede i en by af Klejtrups størrelse. Smedeforretningen blev snart stor og god, og Laurs Laursen var en vellidt smed

Smedjen ses i forgrunden – næsten midt for – murstensgavlen med skorsten og smedjen, som nu er blevet hvidkalket (med de tre vinduer). Som det også tydeligt fremgår af billedet, går søen næsten helt ind til smedjen – der var ingen vej på det tidspunkt ned til Verdenskortet, som der er i dag.

Dels af helbredshensyn, dels af lyst og interesse for landbruget, opgav Laursen smedeforretningen. I 1922 mageskiftede(= bytte ejendomme) han med **Niels Chr. Nielsens** gård i Sandstræde – Leo Nielsens bedstefar. Niels Chr. havde "Kærgaarden" på Sandstræde 23, og nu byttede de to familier - Laurs Laursen blev landmand og Niels Chr. blev smed.

I samme anledning skrev avisen Himmerland d. 9. jan. 1922:

Husmand Niels Chr. Nielsen, Klejtrup, har byttet sin ejendom bort med smed Laurids Laursens ejendom. Nielsens gæld er 16.000 kr. og Laursens 3000 kr. Der byttes lige op. Ombytningen finder sted 10. ds.

Og snart kunne kunderne læse dette i avisen Himmerland, som havde denne annonce d. 11. jan. 1922:

Undertegnede overtager Smed L. Laursens forretning i Klejtrup den 10. januar og jeg vil hermed meddele, at forretningen fortsætter med en ældre svend, så jeg håber at kunne tilfredsstille de ærede kunder, som vil unde mig deres søgning. Ærbødigst N. Chr. Nielsen, Klejtrup.

Niels Chr. Nielsen havde – som det kan ses - ansat en smedesvend til hjælp, men hans lyst var landbruget, og han havde ikke smedjen ret længe. I Himmerland kunne man nemlig allerede ¾ år efter læse dette - d. 27. oktober 1922:

Niels Chr. Nielsen, Klejtrup, har solgt den ham tilhørende smedie med beboelseshus til en sønderjyde for en købssum af 13.000 kr.

Maren og Peter Hansen med deres tre børn

Denne sønderjyde var **Peter Hansen**. Desværre kender vi ikke rigtig noget til Peter Hansen og hans familie, men han havde smedeforretningen i ni år, hvilket vi kan se af denne avisartikel fra marts 1931:

Smed P. Hansen har solgt sin smedeforretning til smed V. Nielsen, Løvelbro for 15.000 kr.

Smeden var også radioamatør – en interesse han delte med brugsuddeler Jens Provst til venstre og barberen Jens Risgaard til højre

Viggo Nielsen var herefter "smeden" i Klejtrup – en profession han bestred i en menneskealder. Tidligere formand for lokalhistorisk forening Villy Jensen lavede et interview med Viggo i 1987, og her er uddrag af, hvad Viggo fortalte:

"Skal vi ikke lige starte med at sætte på plads, hvorfra du kommer ?

- Jeg er født i Silkeborg i 1902. Min far var stenslår. Den gang slog man mange sten til vejene. Han var sådan en "Jens Vejmand" type. Vi var 9 børn, hvoraf jeg er den yngste. Foruden mig er der kun én tilbage.

Hvordan fandt du ud af, at du ville være smed ?

- Det ved jeg næsten ikke. Jeg havde en onkel, der var smed, men det var nu ikke så meget vi hjemme kom sammen med ham, før jeg kom i lære hos ham. Jeg kom i lære i Graaskov på Kjellerup egnen i nærheden af Thorning.

Det var vel efter afslutningen af en 7-årig skolegang, eller var du på landet først ?

- Nej, jeg kom i lære kort forinden, jeg fyldte 14 år. Det var som sagt hos min onkel. Der var jeg i 2½ år, så kom jeg til Kragelund som forbundter, som kaldte det.

Kan du huske, hvad du fik i løn ?

- Ja, det kan jeg. Lærlingelønnen var 50 kr. for det første år, 75 for det andet og så fik jeg 100 kr. det tredje år. Derforuden fik jeg naturligvis min forplejning. Det var ikke store penge, heller ikke efter datidens forhold.

Da du kom i smedelære, var det vel med en drøm om at blive selvstændig, eller tænkte man som ung ikke så langt ?

- Det synes jeg ikke, at jeg erindrer, men jeg syntes, at det var et interessant job at kunne forme jernet.

Husker jeg ret, jeg mener, at du kom fra Løvelbro til Klejtrup ?

- Det er helt korrekt. Der havde jeg en lille smedje, det var altså min første forretning. Den fik jeg i 1926. Den var ikke så stor, som den i Klejtrup. Vi blev så gift i 1927, og Grethe er født derhenne i 1928. Knud er født i Klejtrup, hvortil vi kom i 1931.

Kan du huske, hvad du gav for forretningen ?

- Jeg gav 15.000 kr. Det var mange penge. Der var så lidt varelager, som jeg overtog.

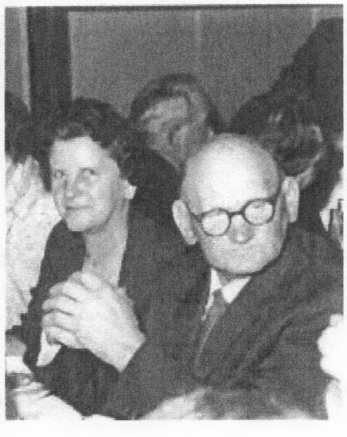

Sofie og Viggo Nielsen

Var du alene på værkstedet, eller havde du folk?

- Jeg havde både en svend og en lærling.

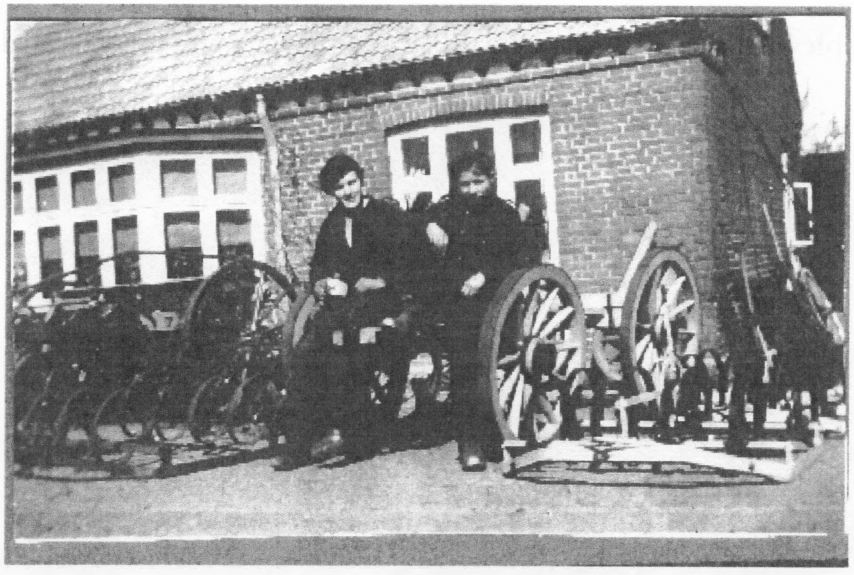

Bl.a. havde smeden såvel Ole Fogh som Jørgen Ømark i lære

Hvad var det mest spændende ved håndværket, var det f.eks. arbejdet med heste?

- Det havde vi meget af en overgang, men det gik jo også tilbage med det.

Du var ikke bange for heste?

- Nej, det må en smed ikke være, det kunne da være ubehageligt, men efterhånden kendte man også den enkelte hest.

Kom du ud og lavede arbejde hos bønderne, eller foregik det kun på værkstedet?

- Jeg kom også ud, bl.a. kom jeg meget ud og lavede deres pumper.

Hvornår lukkede du for forretningen ?

- Jeg kan ikke lige huske det. Det kom efter, at jeg måtte gennemgå en øjenoperation. Knud var her hjemme en tid, men han ville hellere have noget med landbrug at gøre. Det har han altid villet. Han var vist hjemme et par år, før han tog ud at sejle.

Hvis ikke synet havde drillet, havde du vel fortsat med smederiet nogle år endnu ?

- Jeg var i alle tilfælde ikke holdt på det tidspunkt, jeg havde ellers et godt helbred.

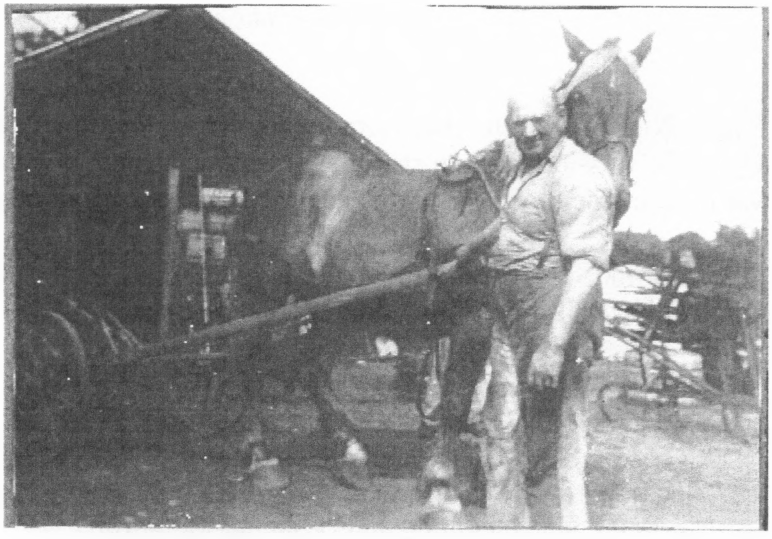

Viggo Nielsen med et eksemplar af de hyppige "kunder" i butikken

Hvis du havde videreført virksomheden, skulle du vel til at omstille dig til en anden form. Du var vel så mere blevet mekaniker end smed ?

- Udviklingen var i fuld gang. Under krigen begyndte jeg at lave de her vogne, så kom traktorerne, så blev det mere og mere V.V.S. Det har jeg arbejdet en del med hele tiden.

Sofie og Viggos sølvbryllup i 1952. Hvilket overdådigt blomsterhav – og sølvtøj i lange baner. Jo – de var kendte og afholdte personer i lokalsamfundet

Viggo Nielsen var en arbejdsom mand, men – som man siger – der står en kone bag enhver mand. Og Sofie var sin mand en stor hjælp. Det var hende, der sørgede for mad til alle i smedjen, men det var også hende, der førte regnskabet og holdt styr på, at pengene kom ind som de skulle.

Alligevel fik Sofie også tid til andre gøremål. Hun var i mange år formand for Røde Kors' afdeling i Klejtrup, hvor hun gjorde et stort stykke arbejde.

Hvad de færreste måske ved, var hun faktisk også i starten af 1950'erne i gang med at skaffe en **teknisk skole** til Klejtrup. Det udsprang sikkert af, at håndværkerne i byen jo havde mange lærlinge, som skulle tage den lange vej til en teknisk skole i en af købstæderne (***var det Viborg el. Randers)*** Og Sofie så selvfølgelig – som den proaktive kvinde hun var – en fordel for såvel mestre som lærlinge, hvis de kunne gå i skole her i Klejtrup.

Vi har i arkivet korrespondance omkring denne tekniske skole, som desværre ikke blev til noget.

Viggo lukkede sin smedeforretning, men blev boende på Brovej 11, indtil han måtte flytte på Klejtrup Hvilehjem, da hans syn gjorde det umuligt at klare sig selv. Sofie døde allerede i 1976 – smeden levede tyve år længere. Han døde i den høje alder af 94 år.

Smedjen var nogle år udlejet til mekaniker Ole Nøhr, som havde mekanikerværksted- og bilsalg fra adresser

I 1997 købte Lisbeth og Flemming Cassøe Jacobsen den gamle smedje. De har renoveret huset hele vejen igennem. En del af smedjen er lavet til garage, men ellers er den indrettet til beboelse og overdækket terrasse.

Facaden mod vejen er også helt forandret – den snart 100-årige har fået en kraftig "ansigtsløftning"

De kunne være blevet 100 år i 2011

Jacob Betzer, Kirkebakken

Rudolf Sørensen, Søvej

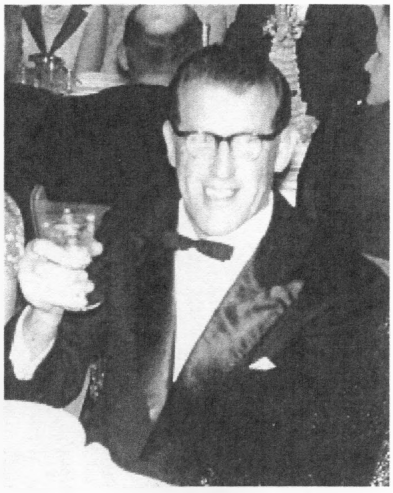

Jens Mortensen, Søvej

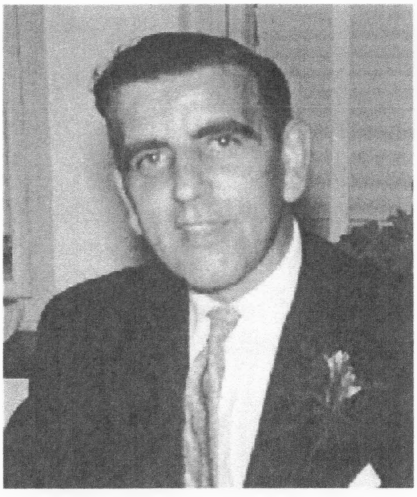

Johannes Brüld, Boghandlen

Signe Christensen, Mejeriet

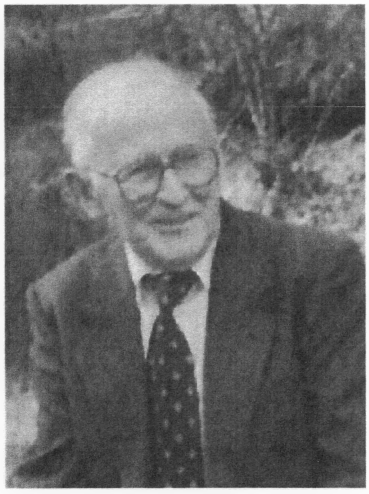

Peter Nielsen, Fristrup

Kristen Nørgaard, Hærup

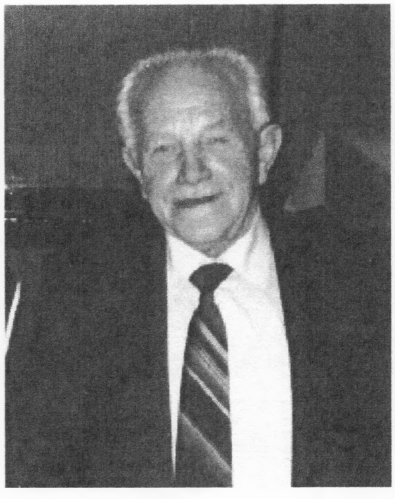

Frode Jensen, Brattingborg

Inga Brüld, Boghandlen

Mergelgravning ved Klejtrup Sø

Af Ragna Kolind

Det er snart hundrede år siden, der blev gravet mergel på Klejtrup-siden af Klejtrup Sø – nemlig ved voldene lige nord/nordvest for Verdenskortet. Det var på det jord, som havde henholdsvis matr.nr. 3e og 6b – se matrikelkortet nedenfor.

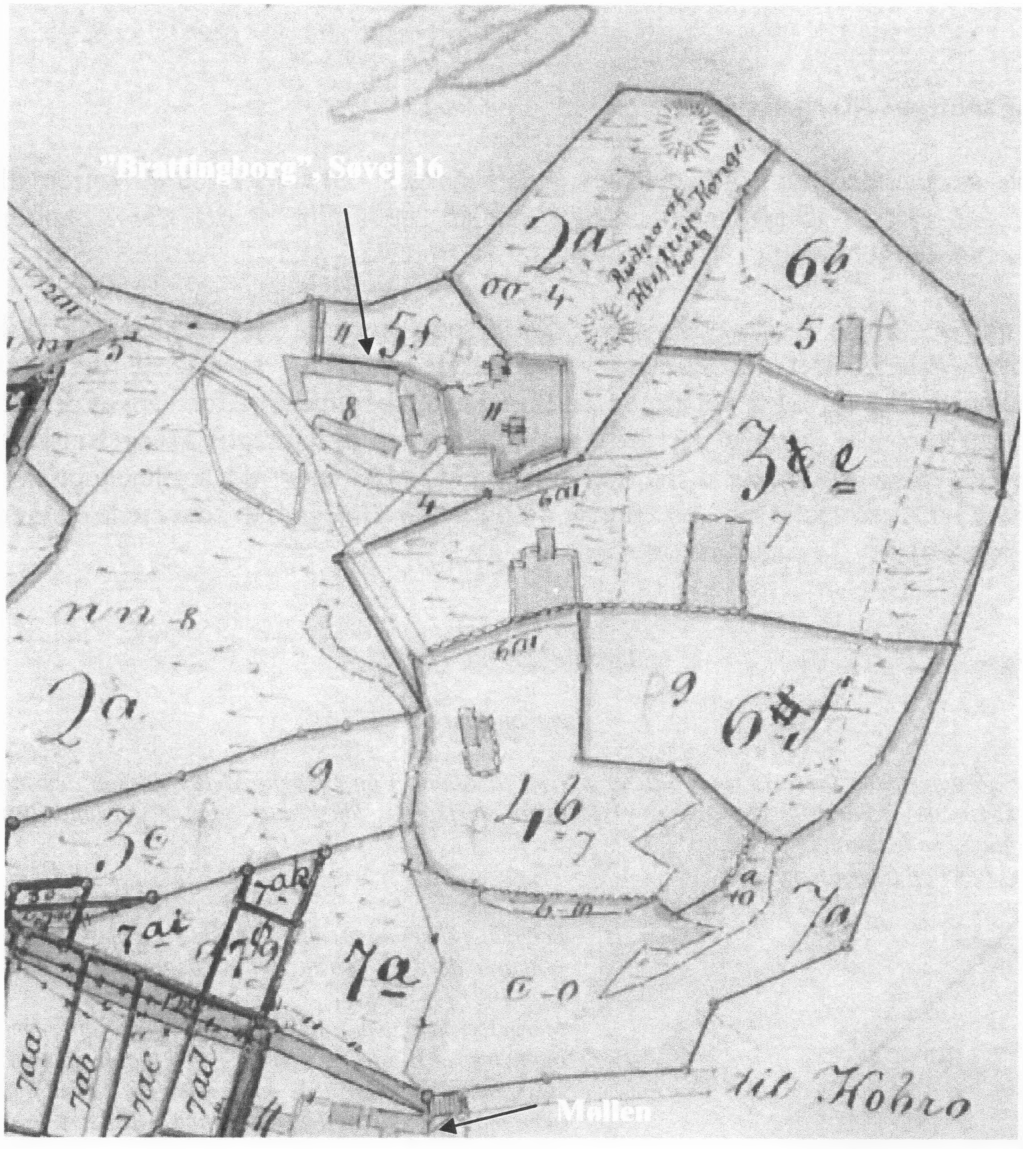

På matr.nr. 2 a står der 'Ruiner af Klejtrup Kongeborg'. Matrikelkortet er fra 1886 (De grå firkanter er bygninger, og kortet viser tydeligt, hvorfor området ved Verdenskortet blev kaldt "Øen". Der er næsten vand hele vejen rundt

Danmark har i flere omgange været dækket af et meget tykt islag, og ved den sidste istid blev der i længere tid stående en israndt.

Når isen smeltede, løb der masser af smeltevand bort fra isranden, og det medførte sand, grus, sten og kalk. For vort område kan vi tage den såkaldte subglaciale floddal, som man kan spore fra Mariager Fjord gennem Klejtrup Sø, Hærup Sø, Rødsø, Viborgsøerne, Hald Sø og til "Karupsletten" eller Alheden, hvor de sidste rester har lagt sig. Aflejringerne er så store, at man for mange år siden ved Hobro borede til en dybde på 79,5 m uden at nå ned gennem aflejringerne.

Kalken – først og fremmest i form af kulsur kalk, bundfældede sig ret hurtigt, og derfor finder vi mergelforekomster foran denne israndslinie. Og netop derfor findes der omkring Klejtrup og i Klejtrup Sø sådanne forekomster.

Netop aflejringernes indhold af kalk gjorde merglen til et uundværligt materiale i forbindelse med hedeopdyrkningen. Og da store dele hedearealer i Klejtrup sogn skulle opdyrkes, var der selvfølgelig også en stor interesse i at finde frem til disse jordlag, hvor merglen kunne graves op.

Klejtrup og Omegns Mergelselskab

Der var flere steder i Klejtrup sogn, der blev gravet mergel - bl.a. på Fristrup Nørremark. Man ser flere steder ved salg af jordparceller i slutningen af 1800-tallet, at der står i papirerne, at der medfølger ret til mergeltagning.

I Klejtrup var der nogle landmænd, som ville forsøge sig med mergeloptagning i søen – den såkaldte SØMERGEL. Det var et større foretagende at få op at stå, da der skulle mange maskiner/hjælpemidler til, for at det kunne lade sig gøre – se billedet på forsiden af dette årshæfte. Man enedes derfor om at danne et mergelselskab – **Klejtrup og Omegns Mergelselskab**. Der blev holdt stiftende generalforsamling d. 16. september 1912. Der blev indgået lejekontrakt med **Jens Jensen Provst** på "Provstgaarden", Skårupvej 44 og **Peder Dalsgaard**, som ejede en ejendom nede på "øen" – på matr. 3e – se matrikelkortet tidl.:

Stempel 30 kroner *Læsning 2595 6/11 1913*

Lejekontrakt

Underskrevne gårdejer Jens Jensen Provst udlejer herved til Klejtrup og Omegns Mergelselskab den mig tilhørende Ejendom matr. Nr. 6b af Klejtrup By og sogn skyldsat for hartkorn 1 fdk ¾ alb. Samt 2 skp land af matr. Nr. 3e sammesteds således som nærmere påvist.
Lejemålet er indgået på følgende vilkår:

Kristen Sørensen, Hejring blev formand mergelselskabet

1. *Lejemålet har taget sin begyndelse den 15 august 1913 og vedvarer derefter uopsigeligt fra begge parter side i 8 år til 15 aug. 1921.*
2. *Mergelselskabet må benytte det lejede efter ønske og har ligeledes ret til at tage mergel i søen udfor matr.nr. 6b ligesom selskabet sikres vejret til oplagspladsen ad en 7 alen bred vej over matr.nr. 2a Klejtrup mod at selskabet selv vedligeholder denne vej i enhver henseende.*
3. *Lejeafgiften er betinget til 2000, skriver to tusinde kroner for hele lejetiden og af denne lejeafgift er 1000 kroner betalt medens resten 1000 kroner betales skadeløst på anfordring når mergelen er oplagt.*
4. *Dersom den resterende lejeafgift ikke betales senest 8 dage efter forfaldstid er ejeren berettiget til at betragte kontrakten for forbrudt og kan lade selskabet udsætte af besiddelsen af det lejede om fornødent ved fogdens hjælp på selskabets egen bekostning og har desuagtet krav på den resterende lejeafgift foruden eventuel erstatning for den skete misligholdelse.*
5. *Fremleje er ikke tilladt. I søgsmålstilfælde er lov af 25 jan. 1828 anvendelig. Omkostningerne ved nærværende kontrakts oprettelse, tinglæsning m.v. betales af Klejtrup og Omegns Mergelselskab.*

Underskrevne bestyrelse for Klejtrup og Omegns Mergelselskab erkender herved at have indgået foranstående kontrakt på de anførte vilkår og betingelser, som vi forbinde selskabet til nøjagtigt at opfylde.
Ved tinglæsning frafaldes retsanmærkning.

Klejtrup den 19 oktober 1013

Jens Jensen Provst, Kristen Sørensen, Niels Skals, Laurits Bach, Christen Bundgaard Nielsen, L . Frederiksen, Laust Pedersen.

Til Vitterlighed:
Niels Chr. Vad *S.V. Sørensen*

Læst i Rinds-Gislum Herreds Ret den 6 november 1913 og protokolleret litra X fol 599.

Som det ses af lejekontrakten bestod mergelselskabet af flg. landmænd: Jens Jensen Provst på "Provstgaarden", Skårupvej 44 i Klejtrup, Kristen Sørensen, "Alshøjgaard", Horshøjvej 2 i Hejring, Niels Skals, "Enggaarden", Skivevej 109 i Hejring, Laurits Bach, "Sjørringgaard", Herredsvejen 186 i Klejtrup, Christen Bundgaard Nielsen, Snæbum, L. Frederiksen, Lindum og Laust Pedersen, "Kjærsiggaard", Hærupvej 11 i Hærup.
Selskabet blev oprettet som en andelsselskab, og andelskapitalen blev omkring 35.000 kr.

Der blev på samme måde, som vist ovenfor, indgået lejekontrakt med Peder Dalsgaard på noget af matr. 3e, og så var der klar til at gå i gang med forarbejdet. Der blev indgået aftale med entreprenør Michelsen, Vammen, som påtog sig at tage mergelen op, og han gik i 1913 i gang med at opstille hele "virksomheden"

Der blev lagt togskinner ned til vandet, så merglen kunne transporteres ude fra vandet og ind på "fastlandet"

Samtidig med opstod der en utilfredshed i Klejtrup – nemlig om selskabet overhovedet skulle have lov til at optage mergel i søen, og om søen skulle udtørres.
Især var man uenig om, hvem der "ejede" søen. Femten til tyve lodsejere var direkte imod, at et lille antal gårdmænd kunne grave af fælles ejendom. Når søen ikke var "udskiftet", mente disse lodsejere, at det var et brud på ejendomsretten, at andre lodsejere benyttede sine parter ved søren til at udnytte søbunden der.

Klejtrup Mølle havde privilegium på at udnytte vandkraften fra søen ligesom ålekisterne ved søens udløb, og da mølleejendommen nogle år tidligere var i handel, kunne lodsejerne have købt den, men de ville ikke. Og nu var møllen så i private hænder – nemlig i Peder Hermansens besiddelse – og det gjorde ikke tingene lettere m.h.t. at forhandle en ordning på plads, så søen kunne udtørres. Og når nogle så kom denne forhandling i forkøbet ved selv at starte mergeloptagning i søen – uden tørlægning – så de 15 til 20 lodsejere det som en forplumring af mulighederne for at få søen tørlagt.

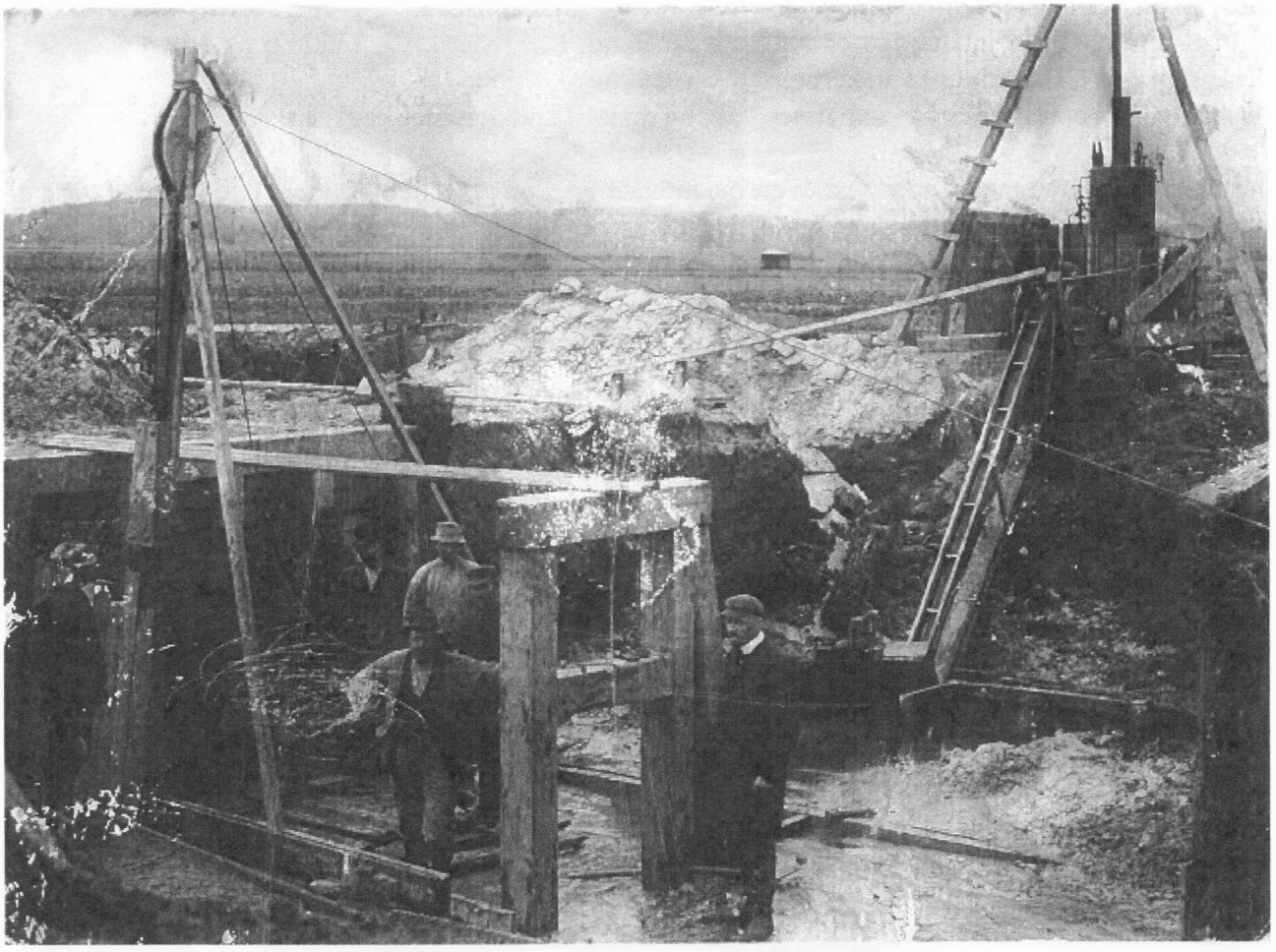

Billedet kunne være taget ved Klejtrup Sø – og kunne være et bevis på, hvad der skulle til for at grave mergel op af undergrunden. Vi ved dog ikke, hvor billedet er fra – endsige hvad det forestiller.

Og der kom andre forhindringer for det lille andelsselskab. I 1914 begyndte arbejderne at klage over arbejdsforholdene ved søen. Det var ikke noget, man oplevede så tit herude på landet på den tid. Men ikke desto mindre skete det for mergelselskabet. Og grunden var forståelig nok – de fik ingen løn. Flg. avisartikel var at finde i Hobro Avis i september 1914:

Arbejdsforholdene ved Klejtrup Sø

Arbejdsforholdene ved optagelsen af mergel i Klejtrup Sø er i høj grad elendige. Da vi f.eks. forleden dag – efter at have løn til gode for 14 dage – nægtede at arbejde længere, blev det os lovet af formanden, at vi skulle få den. Men der kom ingen penge, hverken lørdag morgen eller aften, ikke heller mandag morgen – til stor gene for de arbejdere, der absolut skulle bruge pengene. Nå, vi fik dem så mandag aften, og tirsdag morgen kom entreprenøren, Hr. Mikkelsen og overfusede os med alskens skældsord. Han brugte de groveste udtryk, sproget ejer, og bad os, som ikke ville arbejde mere, stejle et vist sted hen. Da en af arbejderne efter dette optrin bemærkede, at de godt ville arbejde, når de fik deres løn, blev han hilst med et i et modbydeligt tonefald: Hold kæft!
Sådan er tonen ved mergeloptagningen i Klejtrup Sø. At nogle af os betakkede os for at risikere noget lignende en anden gang og derfor rejste, vil enhver kunne forstå. Hr. Mikkelsen er en så brutal herre, at han flere gange har udtalt, at han ikke regnede sine arbejdere for så meget som en hund. En bedre illustration af manden og arbejdsstedet kan næppe gives.

Tak for optagelsen
Flere arbejdere

Mergeloptagningen kom dog i gang, og der blev også solgt til de omkringboende landmænd. Det har sikkert vakt en del opmærksomhed med det store maskineri i Klejtrup sø, og lærer Fløe omtaler det da også i sin bog 'Hvornum sogn" fra 1943, hvor han bl.a. skriver: " .... anbragte man en Muddermaskine i Klejtrup Sø, hvor man så optog 4-5000 Favne Mergel. Det viste sig, at kalken var tungt opløselig. Så forsøget faldt ikke heldigt ud."

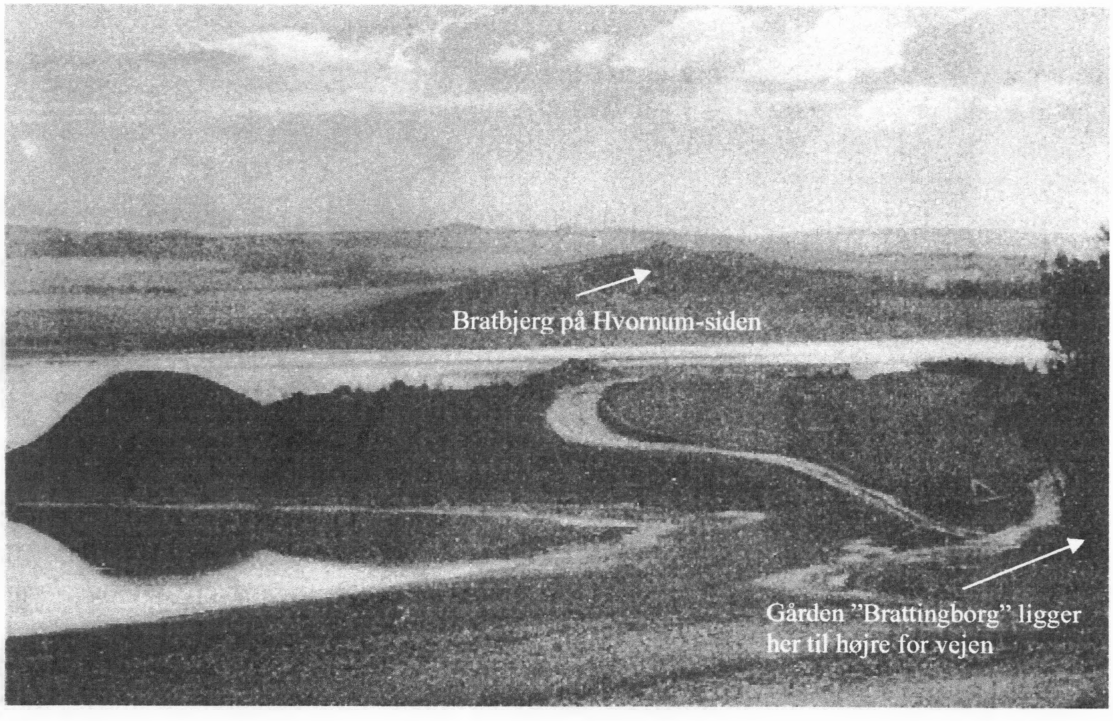

Man gravede mergel på "bagsiden" af voldene – over mod Bratbjerg. Billedet viser desuden vejføringen ud til – og rundt på "øen"

Og det var netop det afgørende problem – at kalken var tungt opløselig. Hedeselskabet havde ellers lavet analyser, som viste et fint indhold af kalk – i nogle af analyserne helt oppe over 90%. Men når kalken ikke kunne opløses, var det ikke nemt at sælge det, og selskabet besluttede derfor allerede i

1920 at nedlægge selskabet. Det skete på en generalforsamling, hvor avisen efterfølgende havde denne omtale:

Klejtrup Mergelselskab

afholdt forleden sin årlige generalforsamling . Til dirigent valgtes Karl Andersen, Hejring. Formanden Chr. Sørensen Hejring aflagde beretning og kassereren Jens Sørensen, Skårup, oplæste regnskabet, som enstemmigt godkendtes. Der var endnu en ubetydelighed af udestående efterbetaling for mergel, men når alt kom ind , ville der antagelig blive et lille overskud, som i bestemtes at anvendes til en festlig afslutning, når selskabet skulle opløses.
Den afgående bestyrelse, som foruden formand og kasserer bestod af Jakob Jakobsen, Hejring, N. Mikkelsen, Snæbum, Th. Vad, Hornum, A. Haugaard, Lindum og S. Chr. Sørensen, Roum nægtede at indtræde i det nye selskabs bestyrelse.
Til at arbejde for det nye selskabs start valgtes så Therkild Hersom, Hejring, C. Sørensen. Lund, J. Provst , Klejtrup, S. Skårup, Hvornum og P. Hansen, Bigum.

Vi har dog ikke kunnet finde noget på det nye selskab, så det må stå hen i det uvisse, om det overhovedet blev til noget.

Kilde: Viborg Egnens Mergellag af Milthers og Westh 1913

Om arkiver

Af Holger Helbo

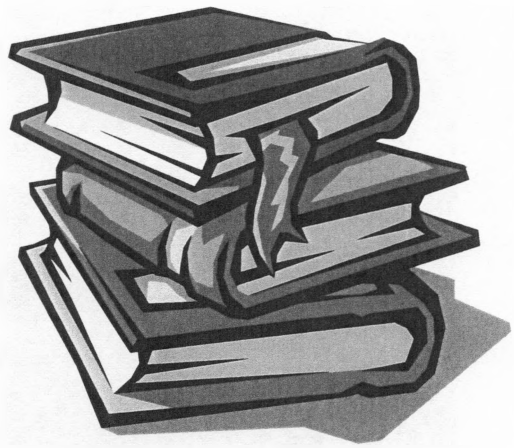

Der er ikke en eneste dansk konge, der kun har benyttet sig af et slot. De sidste tre regenter har hver haft 3-4 til rådighed, som de så er flyttet rundt imellem; tilsyneladende lidt årstidsbestemt.
Men før i tiden var det virkelig slemt med al den flytten rundt.
Hvis en konge flyttede fra et slot til et andet, så var der næsten tale om en hel lille folkevandring, alt – simpelthen alt skulle flyttes, man vidste ikke, om man kom tilbage og i givet fald hvornår.

Der var mange mennesker, som skulle flyttes. Først og fremmest var der selvfølgelig kongen og hans nærmeste familie samt deres personlige tjenere, den kongelige husholdnings ansatte, den kongelige livlæge med sin stab, kongens elskerinde med sit personale, hele hoffet og cancelliet (regerings- og embedsmænd), hvoraf en del også var med familie.
Så kom der et stort vogntog belæsset med store kister, der normalt var betrukket med kraftig oksehud. Nogle af disse kister indeholdt rigets penge (datidens nationalbank på hjul). Andre var såkaldte brevkister, der indeholdt mange forskellige papirer, såsom udgivne love og forordninger, samtlige breve, som var sendt til den nuværende og tidligere konger, samt svarskrivelser, alle bevillinger, regnskaber og meget mere. Dernæst fulgte en meget stor skare af medhjælpere/arbejdere, som skulle udføre det legemlige arbejde, og til sidst og ikke mindst en stor flok soldater, der skulle passe på det hele.
Det var en meget hårdhændet behandling af arkivalier sådan at blive flyttet rundt i al slags vejr.

Efter mange års forløb fandt man ud af, at det da vist ikke var nødvendigt at føre alt med sig, så

man oprettede 2 arkiver: Et under Roskilde Domkirke og et under Lund Domkirke (i Sydsverige, som da hørte under Danmark), men det var nu ikke det bedste for arkivalierne, da det kneb med rimelig opvarmning i kirkerne.

Dronning Margrethe I oprettede senere et arkiv på Kalundborg Slot, der den gang blev anset for det bedste og mest solide fængsel i Danmark, og rent arkivmæssigt var det meget bedre end domkirkerne. Kristoffer III grundlagde et administrationsarkiv i København. Det var kun for de administrative arkivalier og intet andet.

I 1582 samledes alle arkivalierne på Københavns Slot (Christiansborg). Det blev kaldt "arkivet i hvælvingen", og første arkivar var Peder Schumacher (Griffenfeld).
I begyndelsen af 1700 tallet opførte man Gehejmearkivet på Slotsholmen. I 1889 blev det til Rigsarkivet, der opbevarer centraladministrationens papirer og dokumenter fra middelalderen til nutiden. En del af disse arkivalier har tidligere kørt rundt i landet. Der er en stor samling af diplomer, kongernes arkiver samt privatarkiver.

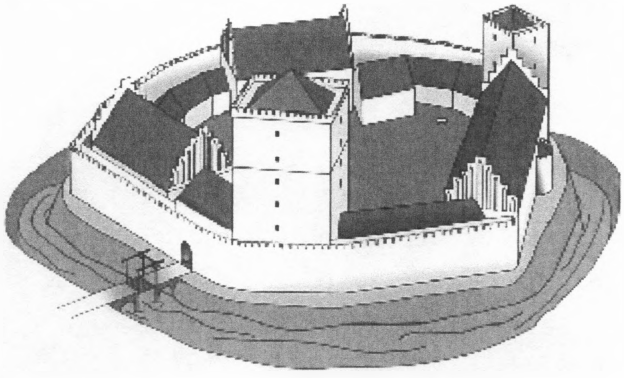

Københavns slot

I 1889 fik vi så loven om landsarkiver:

- Et i Viborg der skulle dække hele Nørrejylland (ned til Kongeåen)
- Et i Odense for Fyn med omliggende øer
- Et i København for Sjælland med omliggende øer
- Et i Åbenrå (1920) for Sønderjylland

I nutiden er der desuden oprettet

- Erhvervsarkivet i Århus
- Dansk Data Arkiv i Odense

Klejtrup Lokalhistoriske Arkiv ved indvielsen i 2002

For Rigsarkivet og ovenstående arkiver gælder den fælles regel, at de skal være offentligt tilgængelige, så alle og enhver kan komme til at forske i forskellige emner. Derfor har de åbent de fleste dage kl. 9-16.
I Københavns byarkiv på rådhuset findes nogle meget store samlinger med rigtig mange personoplysninger, som man vanskeligt kan komme uden om, hvis man skal slægtsforske i området.
Flere byer har også et byarkiv, og i Aalborg findes Udvandrerarkivet.

I de seneste årtier er der sket en gevaldig opblomstring af antallet af lokalarkiver (p. t. over 400 spredt ud over hele landet).
Samtlige arkiver har det hovedformål at samle så mange arkivalier som muligt og bevare dem for eftertiden, så vore efterkommere kan få et indblik i, hvordan deres forfædre har levet. Alle lokalarkiver er offentligt tilgængelige, men med ret begrænset åbningstid for de flestes vedkommende.

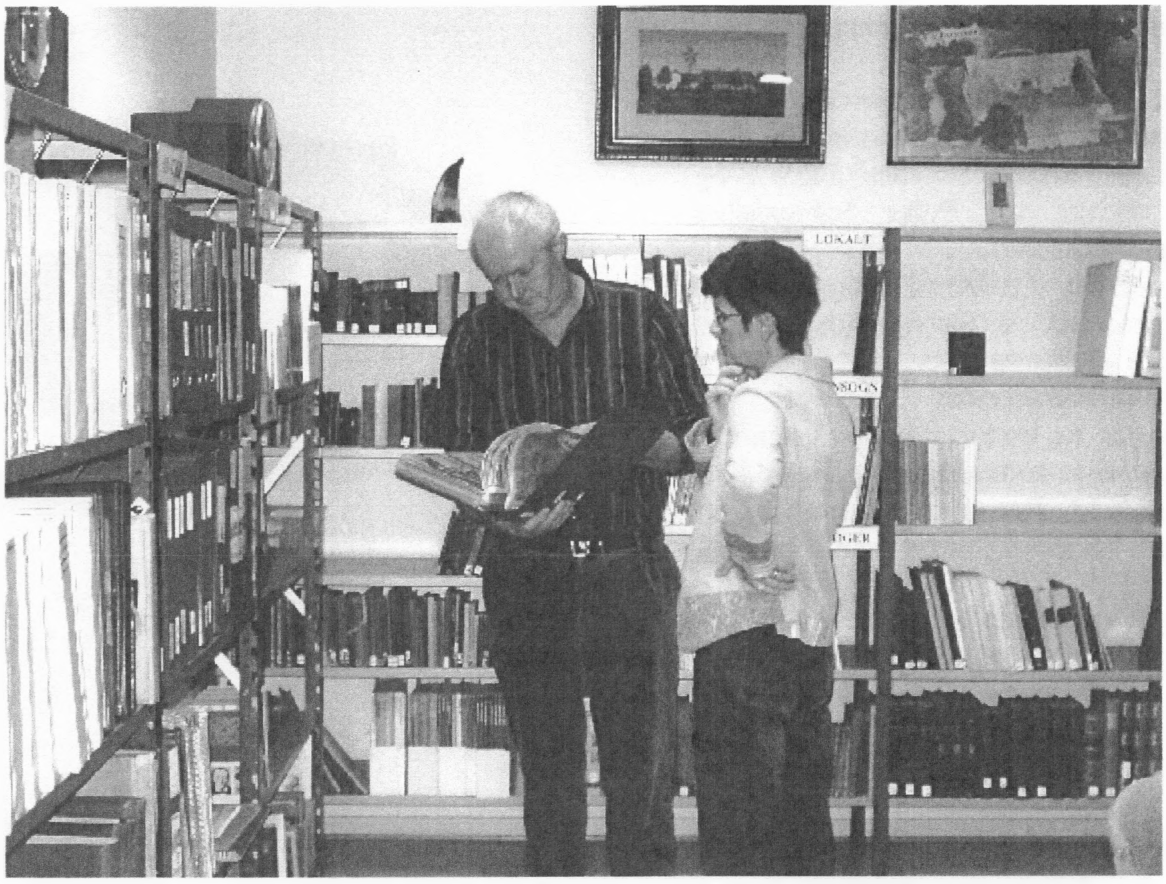

Bagerparret Frida og John Frøslev er ved at studere gamle avisartikler i Klejtrups arkiv

Pastor Harald Sandbæk
Præst, modstandsmand og en mand med sine meningers mod

Af Birthe Ømark

I december 2010 fik sognene Hersom, Bjerregrav og Klejtrup ny præst, og det gav anledning til lige at standse op og tænke lidt over den "præsterække", der har været i den gamle præstegård i Hersom. De har bestemt alle været bemærkelsesværdige mennesker, men især én står tydeligt frem med sine meninger og sit mod – nemlig pastor Harald Sandbæk, som var præst i de tre sogne i årene 1932-1950 og således også under besættelsen, hvor han nok satte sit tydeligste præg på sognet.

Da det i 2010 desuden var 60 år siden, han forlod sognene og rejste til Sjælland, synes det oplagt at se lidt nærmere på denne spændende mand i årets hæfte. Jeg vil naturligvis også komme ind på den modstandsgruppe, han ledede under besættelsen, men det vil kun være perifert, da det ellers vil blive for omfattende og nok også give artiklen lidt "slagside", hvis jeg går mere i dybden med emnet. Sandbæk-gruppen vil derfor få sin helt egen – og meget mere dybtgående – behandling på et senere tidspunkt.

Barndom og opvækst

Harald Sandbæk blev født den 6. januar 1904 i Nørre Nissum. Faderen, Peder Sandbæk, var gårdmandssøn fra Bøvling, og som 20-årig kom han på Nørre Nissum højskole. Herefter kom han på Ranum seminarium, hvorfra han tog sin lærereksamen i 1892. Han underviste herefter et års tid på Haslev højskole, men ønskede så at videreuddanne sig, og i 1895 blev han landbrugskandidat fra Landbohøjskolen. Efter sin kandidateksamen vendte Peder Sandbæk tilbage til Haslev højskole, hvor han underviste i nogle år. Han mødte – og forelskede sig i – Laura Marie Friis, der kom fra Øsby ved Haderslev. Parret blev gift, og i 1907 fik de mulighed for at blive forstanderpar på den indremissionske Tommerup Højskole, hvor de fik deres livsgerning.

Peder og Laura fik fem børn: Harald, Johannes Emil (født 1906), Alfred (født 1907), Agnes (født 1908) og Margrethe (født 1911). Begge Haralds brødre var svagelige og døde, inden de var fyldt 30 år.

Harald Sandbæk var meget knyttet til faderen, som han beundrede, og højskolen var et ideelt sted at vokse op. Herom fortæller Harald Sandbæk følgende:

"Jeg tror, meget få har haft en lykkeligere barndom end mine søskende og jeg. At vokse op på en højskole giver muligheder og kontakter, som kun er de færreste beskåret. Vi var en stor familie, ofte over en snes mennesker ved bordet i den private spisestue, fordi der næsten altid var onkler og tanter, talere eller andre på besøg.

Der blev forlangt præcision. Jeg mindes aldrig, at jeg vovede at komme så meget som eet minut for sent til familiens morgenbord kl. 9. Og jeg tog mig bekendt ikke skade af den strenghed, som i alle ydre ting herskede i mit hjem – samtidig med, at der altid var åndelig frihed for den enkelte.
Hjemmet var præget – men ikke trykket – af, at mine to brødre var svagelige. Det krævede meget af mors tid og kræfter; men hendes og fars omsorg formåede at give de to syge drenge en glad og lykkelig barndom og ungdom.

En højskole er uden tvivl et ønskested at vokse op. Hvert halve år kom en ny skare på over 100 unge til skolen, piger om sommeren og karle om vinteren. For mig var højskolelivet simpelthen indbegrebet af alt vidunderligt på denne jord; og jeg syntes, min far var verdens dygtigste og klogeste menneske. Men han var også den eneste mellem de mange fromme og fornemme folk, vi mødte på højskolen, der virkelig kunne imponere mig."

I 1922 skete der imidlertid en tragedie i familien, da Laura Marie Sandbæk døde og efterlod sin mand og 5 børn. Nogle år senere giftede faderen sig igen med sygeplejersken Marie Sørensen. Om hende siger Harald Sandbæk:

"Hun blev både en god kone for far og en god mor for mine syge brødre. Og så var hun oven i købet – som min mor havde været – en begavet og dygtig husmor for Tommerup højskole. Hun var meget forskellig fra min rigtige mor. Men det var umuligt ikke at komme til at holde af hende – ikke mindst på grund af hendes trofasthed både mod far og os børn og højskolen."

Som 11-årig var Harald Sandbæk kommet på Odense Latinskole, og herfra blev han student i 1924. Sandbæk havde det faste mål, at han ville være højskolemand, og han mente, at den bedste og mest omfattende uddannelse til denne gerning ville være at læse teologi. Så i sensommeren 1924 rejste han til København og begyndte sine studier. Samtidig med studierne var Sandbæk meget optaget af spejderbevægelsen samt af sport, og han gik både til fægtning, boksning og jiu-jitsu. Spejderbevægelsen stod dog hans hjerte nærmest, og i sommeren 1928 fik han mulighed for at rejse til USA sammen med nogle spejderkammerater; en tur, der gjorde stort indtryk.

Præstegerning

Samme år som Amerika-rejsen skete der noget endnu mere skelsættende for Harald Sandbæk; han mødte nemlig Esther Graae Rasmussen fra Ikast, som han blev forlovet og senere gift med. Hun var elev på Tommerup højskole, og blev senere optaget på Musikkonservatoriet i København.

Harald Sandbæk fik sin teologiske embedseksamen, og var stadig fast besluttet på at blive højskolemand, og for at opnå yderligere kvalifikationer til et sådant job begyndte han at læse på Landbohøjskolen, nøjagtigt som sin far. Mens han læste her, fik Sandbæk tilbud om at komme til Grønland som seminarielærer. Han var fyr og flamme og afbrød sine studier på Landbohøjskolen. Han kom dog ikke af sted i første omgang, og besluttede nu at søge præsteembede i stedet. Han søgte alt, hvad der var at søge, og i 1932 blev han så indstillet til sognepræsteembedet i Hersom, Bjerregrav og Klejtrup sogne. Og det passede Sandbæk godt – han siger følgende herom:

"Så kom det her embede, og det passede mig på flere måder godt. Det var et rigtigt landboembede, og jeg er født på en højskole, og jeg havde faktisk regnet med at skulle have været højskolemand for bønder."

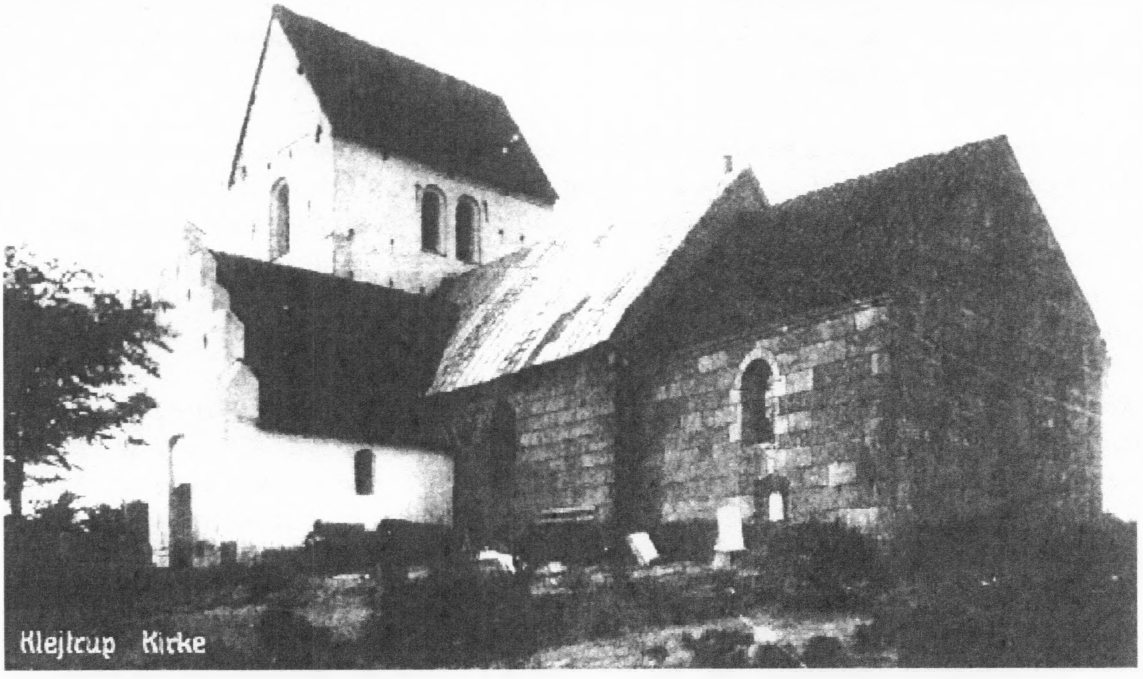

Den 26. oktober 1932 blev Harald Sandbæk ordineret i Viborg Domkirke, og to dage senere, den 28. oktober, blev han og Esther viet i Sankt Knuds kirke i Odense. Herefter tog parret på to ugers bryllupsrejse til Paris, en gave fra begge forældrepar, og efter bryllupsrejsen flyttede det nye præstepar så ind i Hersom præstegård. Herom fortæller Sandbæk:
"Præsteboligen var misligholdt. Der var hverken elektricitet eller indlagt vand, da vi kom. Ved store kraftanstrengelser fik vi dog overtalt menighedsrådet til at installere elektrisk lys, før vi flyttede ind. Og efterhånden blev det en rigtig god bolig, endda med en sådan "luksus" som toilet med "træk og slip" inden døre.
For da min kone ved indflytningen var ked af det udendørs WC med udsigt til stjernehimlen og med kolde vintertemperaturer – og derfor prøvede at få installeret toilet straks – sagde den mand i menighedsrådet, der havde med den sag at gøre: "A tøw's nu ellers, te det er rårest å ha' det slaws ting uden om a daar."

Parret faldt rigtig godt til i de tre sogne, som satte stor pris på deres præstepar. Parret trivedes i præstegården, hvor efterhånden tre døtre kom til.
I et interview mindedes Harald Sandbæk med glæde årene i vore tre sogne og de mange gode venner, parret fik her. Der var mange dejlige oplevelser og selvfølgelig både triste og glade stunder. I den mere muntre ende er følgende erindring fra Bjerregrav kirke:

"En søndag sad jeg i kirkens kor under salmen før prædikenen, og pludselig blev salmesangen svagere og svagere for til sidst næsten at dø hen. Jeg rejste mig og gik ned i kirken – og så, at alle i menigheden stirrede som hypnotiserede op på prædikestolen, hvor en rotte holdt løbeøvelser rundt på den brede kant, der omgav prædikestolen. Da en kone på første række rejste sig og hyssede af rotten, blev jeg klar over, at dette her let ville ende som et lidt for morsomt foretagende. Hvis rotten kom ned på gulvet og løb rundt mellem kvindernes dengang lange skørter, kunne der – selv mellem besindige jyder – opstå nogen forvirring og måske noget, der grænsede til tumult. Jeg blev klar over, at nu blev jeg sat i en ukendt kirkelig situation, som jeg ikke havde lært noget om hverken på universitetet eller på pastoralseminariet. – Jeg måtte gribe til sund fornuft og huskede vel også min barndoms krige med rotter. Jeg listede op på prædikestolen, og med en stor, tung salmebog fik jeg rettet et så hårdt slag mod rottens hoved, at den var død på stedet. Den døde rotte blev fjernet – og derefter kunne gudstjenesten fortsætte."

Denne episode gav anledning til fede overskrifter i både danske og udenlandske (så langt væk som Amerika) aviser om præsten, der bevæbnet med sin salmebog slog rotter ihjel på prædikestolen.

Harald Sandbæk var et menneske med mange meninger, og han var en meget ærlig mand; han sagde altid sin mening og var ikke bange for at tage en god diskussion.

Efter 3 års præstegerning i Hersom følte Sandbæk imidlertid, at han trængte til at beskæftige sig mere med teologi, end han hidtil havde gjort; dvs. han ville meget gerne høre de nye teologiske tanker, som f.eks. Karl Barth stod for. Derfor lykkedes det ham og Esther – med deres forældres hjælp – at skrabe penge sammen til et studieophold i Tyskland, og i april 1935 rejste familien til Erlangen i Tyskland. Opholdet varede et år, og det blev meget inspirerende:

"Jeg lærte forfærdeligt meget der. Det sjove var bare, at missionen bedre kunne tage mig, efter at jeg var vendt hjem. De kunne nok høre, Karl Barth var jo bibelteolog, det havde de lidt respekt for.

Der blev god kirkegang i Klejtrup, forbavsende god. Der var til tider flere, end kirken kunne tage. Det var skønt.
Opholdet i Erlangen og nogle måneders supplerende ophold i Basel hos Karl Barth blev teologisk af meget stor værdi for mig."

Også på andre områder blev det et bemærkelsesværdigt ophold; Sandbæk var nemlig meget opmærksom på, hvad der skete i Tyskland, og især på Hitlers og nazisternes fremmarch. Og han imødeså, hvad der var i vente:

"Jeg kunne se, de ville slås dernede. Jeg synes, man havde hul i hovedet, at vi ikke oprustede. Alle mennesker, også englænderne, sov. De sov alle sammen og så på, at Hitler startede en magtkamp og oprustning, så han kunne vælte næsten alting. Det kunne man ikke få folk til at se. Jeg ved ikke hvorfor."

Da præsteparret vendte tilbage til Danmark i 1936, var det lidt underligt for dem at opleve, at alting var ved det gamle; de havde jo på nærmeste hold været vidne til Hitlers oprustning.

I sommeren 1936 mødte Sandbæk Arne Sørensen, stifteren af partiet Dansk Samling (som ifølge Sandbæk blev stiftet på Hersom præstegård i oktober 1936). Både han og svogeren fra Vebbestrup højskole følte, at der skulle ske noget – folk måtte begynde at få øjnene op, og der blev organiseret møder med kendte talere. Blandt disse talere var Stærmose, Arne Sørensen og Kaj Munk, og Sandbæk fortæller herom:

"Disse møder var ikke ment som en protest; jeg tror blot, jeg følte, at en præst foruden at prædike evangeliet også skulle virke folkeligt, ikke moraliserende, men bringe folkelig tale. Jeg var jo så heldig, at min svoger – Graae-Rasmussen – havde sin skole, og da han også var interesseret i, at der skulle ske noget, så slog vi os sammen og fandt nogle gode folk. Der var et behov, kunne vi se. Der kom en forfærdelig masse mennesker. Det var som vand på tør jord. Der var et kolossalt stort besøg ved disse møder. Kaj Munk kunne naturligvis sagtens samle folk, men også Aage Müller og Hal Koch. De sjoveste mennesker har været der. Vi havde dejlige møder. Jeg synes, det var festligt. Det var kedeligt, at vi ikke kunne samle hele pastoratet. Det blev jo i Klejtrup, idet der var bedst plads."

Sandbæk

Disse møder blev optakten til det senere modstandsarbejde, som Sandbæk blev en meget stor del af.

Modstandskamp – Sandbækgruppen
Som jeg har nævnt ovenfor vil jeg ikke komme så meget ind på Sandbæk-gruppen, da det vil kræve sin helt egen, dybtgående artikel, men selvfølgelig skal gruppens aktiviteter omtales her, da det er en stor del af Sandbæks liv og virke.

Som sagt var de ovennævnte møder den spæde begyndelse til modstandsarbejdet; og samtidig hermed mødtes man til samtaler. Dernæst fulgte distribution af illegale blade, som Sandbæk fortæller om:

"Noget af det første var, at der kom en dyrlægesøn, nej de var for resten to sønner af dyrlægen i Farsø. De kom ned til præstegården til mig og spurgte, om jeg var glad for nogle illegale blade, som jeg fik tilsendt. Jeg vidste ikke, hvor de kom fra; men jeg sagde naturligvis, at jeg var henrykt for dem. Jeg fik så gennem dem kontakt med nogle folk i København, som drev forlagt Frit Nordisk Forlag. Her lavede man illegale blade. Vi lavede herefter mange blade og sendte dem ud fra

Vammen og Bjerregrav. Sådan kom det faktisk i gang. De unge studenter var nogle af de første. Vi syntes jo, at der skulle ske noget. Der skulle laves vrøvl."

I januar 1940 meldte Harald Sandbæk sig som feltpræst i Finland, og han var således ikke i Danmark, da landet blev besat den 9. april. Han forstod ikke, hvorfor man ikke tog kampen op, og fandt den nye situation meget ydmygende. Det er næsten overflødigt at nævne, at Sandbæk ikke havde den store respekt for regeringens eftergivenhedspolitik.

Sandbæk fortæller her om, hvordan han kom med i selve kernen af modstandsarbejdet:

"Ingen kom med i modstandsbevægelsen ved at melde sig et eller andet sted. Man blev "kaldt på". Mit første møde med den hårde modstandsbevægelse startede med en jernbanerejse fra Hersom til København. På færgen mødte jeg Arne Sørensen, og under samtalen med ham sagde jeg: "Nu kan jeg snart ikke holde det ud mere. Nu må der gøres noget." Arne Sørensen så på mig og spurgte, om jeg ville være med, hvis der virkelig skulle ske noget. Og jeg svarede, at det ville jeg. Arne Sørensen sagde så: "Sæt dig på Rigsdagens trappe i morgen med en avis i venstre lomme". .... Jeg satte mig næste eftermiddag på trappen til den rigsdag, som jeg havde så liden respekt for."

Mens han sad der, dukkede en mand op, som viste sig at være Flemming Juncker, lederen af modstandsbevægelsen i Jylland. Han bad Sandbæk, om han *"kunne finde et sted i Midtjylland, hvor der kan smides våben og faldskærmsfolk ned."* Sandbæk sagde ja, og fandt flere steder, bl.a. nedkastningsstedet i Skamrisdal ved Hærup sø. Og nu var han pludselig en del af den organiserede modstandsbevægelse, og der skulle hverves medlemmer til en gruppe, der kunne tage imod nedkastningerne. Sandbæk fik efterhånden organiseret en gruppe.

En af dem var Walter Lonsdale, som dog først kom til senere. Da Sandbæk opdagede, at han var officer, henvendte han sig, og med Sandbæks ord *"blev han så begejstret, at han som den eneste sagde tak for henvendelsen. "*Lonsdale blev gruppens operative leder, og blev i øvrigt dens leder, da Sandbæk måtte rejse til Sverige.

Sandbæk nævner i et interview også Christian Ulrik Hansen, som ganske vist ikke var en del af Sandbæk-gruppen, men han kom hos gruppen og var også med til enkelte nedkastninger. Sandbæk satte stor pris på den unge mand:

"Hans far havde en gård i Løvel, tror jeg (Red.: Det var nu Farsø). *Han flyttede senere til Hærup til "Storgård". Christian Ulrik ville gå i kirke, og tog så til Klejtrup og Bjerregrav, hvor min forkyndelse sagde ham noget. Jeg lagde mærke til denne unge, rødhårede fyr. Jeg spurgte så, hvad det var for en karl. Vi kom til at tale sammen og fandt straks hinanden. Vi var på linie. Det var først det kirkelige, så fulgte alt det andet. Han var sammen med de her dyrlægesønner fra Farsø tidligt med i modstandsbevægelsen. Han var modstandsmand fra første færd. Det er klart."*

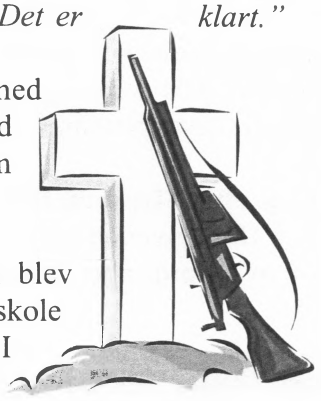

Den nyetablerede gruppe blev instrueret i modstandskamp, at skyde med automatiske våben samt signaltjeneste. Gruppen kom hurtigt i gang med arbejdet, og tog mod nedkastninger og deltog i sabotageaktioner, ligesom stikkerlikvideringer også indgik som "en nødvendighed."

Modstandsarbejdet kørte upåklageligt og effektivt, lige indtil gruppen blev stukket i september 1944. På vej til et sabotagekursus på Hadsten højskole blev tre unge modstandsmænd opdaget af en stikker, som angav dem. I stedet fortsatte tre Gestapo-mænd til højskolen, hvor de pågreb Harald Sandbæk. Han blev nu ført til Århus og underkastet meget skrappe forhør (en gang op til 39 timer). Han "holdt dog stand" så længe, som han forventede var nødvendigt til, at gruppens øvrige

medlemmer kunne nå at komme væk. Det lykkedes ved et helt mirakuløst lykketræf Sandbæk at undslippe. Da englænderne ved et luftangreb på Gestapos hovedkvarter på Aarhus Universitet bombede
det hele, lykkedes det i tumulten og forvirringen for Sandbæk at slippe ud. Det store "held" var, at han var under forhør og derfor var "uden bånd", da bygningen blev bombet. Derfor kunne han undslippe. Han kom i første omgang på sygehuset, men blev hurtigt sendt videre til Sverige sammen med sin kone. Samtidig indrykkede modstandsbevægelsen en falsk dødsannonce i Kristeligt Dagblad for at vildlede tyskerne.

Luftangrebet på Gestapos hovedkvarter på Aarhus Universitet den 31. oktober 1944

I Sverige fungerede Sandbæk som præst for de mange flygtninge, og på et tidspunkt blev han inviteret til London for at fortælle om tyskernes tortur af en dansk præst. Her talte han bl.a. i Westminster Abbey. Han vendte tilbage til Sverige igen, hvor han blev til krigens slutning.

Flygtningearbejde
Straks efter krigens afslutning vendte familien Sandbæk hjem til Hersom igen, og præsten blev hurtigt involveret i arbejdet med de mange krigsflygtninge. Nogle af hans kolleger i modstandsbevægelsen forstod ikke helt, hvordan han kunne hjælpe tyske flygtninge, men som han selv udtrykker det:

"Mig forekom det, at dette arbejde var en direkte fortsættelse af modstandsbevægelsen. Og mange gode modstandsfolk forstod heldigvis også dette synspunkt. Begge steder drejede det sig om et arbejde mod det, som ødelægger livet for mennesker."

Allerede i sommeren 1945 deltog Sandbæk i et møde i Hamburg med tyske flygtninge, og det gjorde indtryk:

"En af medarbejderne ved den evangeliske kirkes hjælpearbejde tog mig med ned i den underjordiske afdeling under Hamburgs banegård. Det var for mig på det tidspunkt et overvældende syn. Tæt ved siden af hinanden lå flygtningene på gulvet, med støvlerne under hovedet. Uden noget, der lignede en seng."
Sandbæk fortsatte sit engagement i flygtningearbejdet, og i 1947 blev han tilbudt at deltage i det internationale kirkelige flygtningearbejde som Danmarks repræsentant. Dette førte familien til Schweiz, hvor Sandbæks opgave var at tage sig af tyske flygtninge i Europa.

Tiden efter Hersom, Bjerregrav og Klejtrup
Efter 18 begivenhedsrige år som sognepræst i området følte familien Sandbæk, at tiden var moden til nye udfordringer. Harald Sandbæk søgte og fik stillingen som kapellan ved Vigerslev kirke i 1950.

Herfra rejste Sandbæk videre til Kastellet i 1957, og i 1962 blev han provst ved Holmens Kirke – en post, han bestred indtil 1974, hvor han gik på pension. Ved afskedsreceptionen holdt bl.a. Johannes Møllehave tale. Om tiden i Holmens Kirke siger Sandbæk følgende:

"Det var noget helt enestående. Det var vældigt festligt med kongehuset osv. Især kontakten med Margrethe var dejlig. Hun er et vidunderligt menneske."

Som også nævnt ovenfor var Harald Sandbæk en mand med sine meningers mod. Han sagde sin mening, fremlagde gerne sine synspunkter og var ikke bange for kritik eller for at tage en diskussion. Han var dybt engageret i sit arbejde – sin livsgerning – og søgte gerne den dybere mening. Han var ligeledes dybt engageret i samfundsspørgsmål – og i mennesker. Hans engagement ses så tydeligt i den store indsats, han ydede for krigsflygtningene efter krigen. Især flygtningebørnene havde hans hjerte, og han kæmpede for at skaffe dem bedre livsvilkår og en bedre fremtid.

Sandbæk var desuden en ivrig debattør, bl.a. i Politiken, og han har en betydelig litterær produktion bag sig.

I 1970'erne blandede Sandbæk sig i debatten om aktiv dødshjælp, som han tog stærkt afstand fra:
"Ingen kan have ret til at tage et andet menneskes liv..... Jeg er lidt bange for, at man let kan forveksle kærlighed og bekvemmelighed."

Jo, bestemt en kras mand med sine meningers mod. Og en mand, der i den grad satte sit præg på vores lille område. Og jeg vil gerne slutte med en pudsig episode, som måske ikke så mange kender til.

Fra 1954 til 1962 sad Harald Sandbæk i bestyrelsen for Ligaen for Tolerance, og da sangerinden Josephine Baker skulle besøge Danmark – indbudt af Ligaen – blev han bedt om at agere som tolk. Josephine Baker skulle tale om racespørgsmål, og det var nogle spændende dage. Det, som er spændende for os her i området, er, at Sandbæk syntes, hendes taler var så spændende og inspirerende, at han inviterede hende til Vammen forsamlingshus for at holde sit foredrag om racespørgsmål. Om denne begivenhed fortæller Sandbæk:

"I Vammen forsamlingshus var salen fyldt til sidste plads af gæve himmerlandske bønder med koner og familie.
Josephine var pænt og tækkeligt klædt. Hun var klar over, at man ikke forventede at se hende iklædt bananer. Og så fortalte hun om racespørgsmål, så man kunne høre en knappenål falde til gulvet.

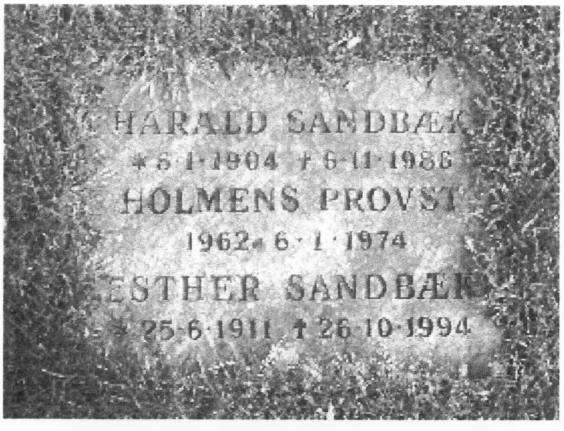

Hun havde forsamlingen i sin hule hånd. Ikke på grund at sit udseende – men ved det, hun sagde. Og hun valgte ord og vendinger, der gik lige til hjertet og var som skabt til at henvende sig med til jyske bønder.
Jeg tror aldrig, jeg har set hendes kunst større. Hun var i hvert fald klogere end mange præster."

I denne beskrivelse ses tydeligt Sandbæks store engagement i mennesker og deres indbyrdes forhold. I sandhed en bemærkelsesværdig og ærlig mand med dybe overbevisninger.

Ægteparret Sandbæk levede deres sidste år i Skodsborg, hvor Harald Sandbæk døde den 6. november 1986, og Esther den 26. oktober 1994. De ligger begravet på Holmens kirkegård.

Landsbyen og dens opståen

Af Mona Finderup

I 1750 havde Danmark et indbyggertal på 750.000, heraf boede 80% eller 600.000 udenfor købstæderne. I 1850 – hundrede år senere – er indbyggertallet steget til 1.400.000, men der er stadig 80%, nu 1.200.000, der bor i landsbyerne eller ude på landet. Jordarealet er ikke blevet større, så der er sket store ændringer.

I 1750 var langt de fleste bønder fæstere, enten under kongen eller under et af godserne. Hvad er så en fæster? En fæster ejer ikke sin gård eller sin jord – han er lejer hos enten en herremand eller hos kongen. For at få en gård i fæste skulle man:

1. Betale indfæste, der svarer til, at vi betaler indskud i en lejlighed
2. Betale tiende – dvs. yde en tiendedel af den årlige avl, der blev delt mellem stat, godsejer og kirke
3. Yde hoveri efter en kontrakt med ejeren
4. Vedligeholde og udbedre ejendommen

især det sidste var mange gange et problem. Når man læser skifterne, kan man se, at udgifterne til reparation var større end de samlede indtægter. Der mangler tag og spær, og hestene og en del arbejdsredskaber var i fæstet, da man overtog stedet, men i tidens løb er alt blevet slidt og gammelt.

Hvordan så en fæstegård så ud?
Det er forskelligt fra egn til egn. Nogle er bygget som 2 parallelle bygninger, der ligger med gavlene øst-vest, andre er mere eller mindre firlængede, som vi kender det i dag, men en ting var sikkert: De lå tæt sammen i landsbyen omkring et gadekær, hvor man vandede kreaturerne. Husene var bygget på en syld – en række kampesten – hvorpå man rejste husets skelet af træ, og her kan man se, at den gamle byggeskik fra jernalderen stadig bruges.

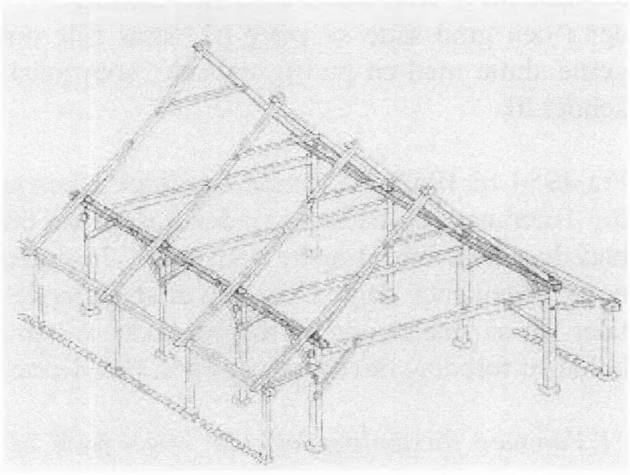

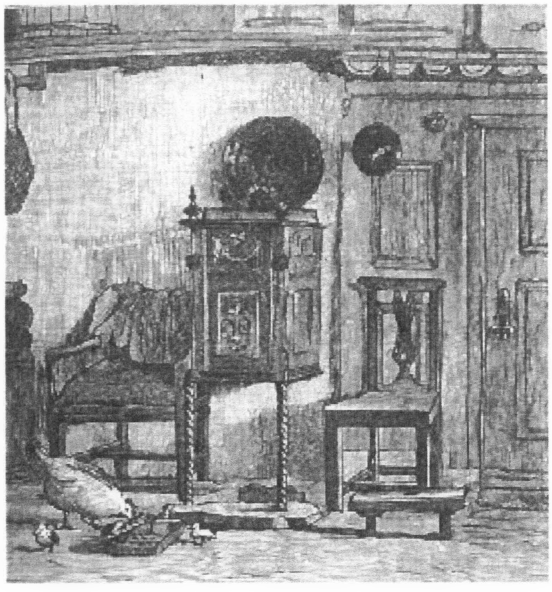

En bilæggerkakkelovn

Desuden skulle der bruges ler til væggene og langhalm til taget. Desuden en del sten til brolægning i bryggers, køkken og stald. Træværket, som huset blev rejst på, var helst af eg, mens alle de øvrige stolper var af eg eller fyr.
Væggene var lerklinede, der var små vinduer og lavt til loftet. Går vi indenfor, kommer vi gennem køkkenet med det åbne ildsted, herfra var der ofte mulighed for at fyre i en kakkelovn, der varmede stuen op, man fik altså ingen aske ind i stuen.

Selve stuen var sparsomt møbleret. Når man lukkede døren op, så man et langbord langs vinduessiden med en bænk op mod væggen, bænken fortsatte hen for bordenden, og her var husbondens plads.

Herfra kunne han kigge ud på gårdspladsen, og herfra kunne han se den, der trådte ind i stuen. Her i hjørnet var der også ofte et skab, hvori man gemte de mønter, der var, brændevinen og glas, senere også tobak og evt. krydderier – alt under lås. På bænken havde karlene og husets sønner deres faste pladser. Konen, døtrene og evt. tjenestepiger stod op og spiste.
Maden blev heller ikke sat på bordet. Nej, husmoderen delte ud. Manden fik først, størst og mest, derefter de øvrige efter "rang". Den yngste tjenestedreng fik tykke skiver brød med lidt fedt, og bonden selv pølse eller flæsk. I samme rum var der 2 alkover, hvor bonden med familie sov – også evt. aftægtsfolk. Bænken kunne trækkes ud og bruges til soveplads. Stuen var det rum, hvor man spiste, sov og tilbragte aftenerne. Der var vinduer, men de kunne ikke lukkes op.

Man var stort set selvforsynende. Skulle der bygges, var der måske en i landsbyen, der var mere snild på hænderne. Han fik så ledelsen, ellers byggede man huset selv. Tøjet klarede man også, helt fra ulden blev klippet af fårene, vasket, kartet, spundet og vævet. Alt i træ, som man selv kunne klare, skulle man ikke betale andre for at lave.
De fleste steder havde man også en stor bageovn i gården. Den blev fyldt med kvas, grene og tørv inde i selve bageovnen, hvorefter det blev tændt. Når ovnvæggene begyndte at blive gloende, fejede man asken ud og skubbede brødet ind.

I tiden 1800 – 1850 ændredes landsbyen helt. Man var blevet ejer af sin gård og sin jord, og de fleste landsbyer flyttede gårdene ud til deres marker. Husene blev mange steder stadig bygget i bindingsværk, men man fik ændret ruminddelingen, så alle ikke sov i samme rum. Der blev også mere brug for folk med større kendskab til byggeri.

Mange husmænd havde et job ved siden af som murer eller tømrer, og det var nu blevet mere brugt med malede døre og møbler. Smeden havde man haft helt fra oldtiden, men der kom også andre til. Andre erhverv blev overtaget af svage personer eller krøblinge, der ikke kunne deltage i markarbejdet. De blev så vævere eller skræddere. Men stadig forsøgte man at klare så meget som muligt selv.

Det store problem her omkring 1850 var, at det nu var blevet meget sværere at få egen gård. Der var blevet mange flere om buddet. Hovedreglen var, at en af sønnerne fik gården, og kunne man ikke få de andre sønner gift ind i en gård, måtte de blive husmænd. Døtrene skulle også helst giftes ind i en gård. Det værste, der kunne ske, var, at de blev gammelpige i eget fødehjem. (Husk Elisabeth i

Matador). Det har ikke været spændende at se en ny kone rykke ind og bestemme alt og selv bare at tage imod nådsensbrød.

Kilder: Bøndergårde i Danmark 1789-90, Den danske bondegård.

Herregården

Af Holger Helbo

Nørrejylland - fra Skagen til Kongeåen - var inddelt i 82 herreder. Ifølge loven var det dem, der fra 1790 til 1927 skulle sørge for lov og orden i samfundet. Herredsfogeden var både politi og dommer samt skifteforvalter.
Et er at udstede en ny lov, noget helt andet er at få den til at fungere. I perioden 1790 til 1810 var der alt for mange herreder, der ikke var kommet rigtigt i gang.

Før 1790 var det herremandens ansvar, for det var jo i store træk herremændene, der ejede jorden.
En herregård med dens tilliggende var nærmest en helt lille stat med temmelig uigennemtrængelige grænser, det hele virkede som en beskyttet enhed.
Hvis man var rejsende, måtte man gerne passere gennem en herregårds område, men man blev stærkt overvåget, og man skulle selvfølgelig betale bropenge, hvis man skulle passere en bro.

I starten var herregården og dens tilliggende et samlet område, men herremændene kunne godt finde på at handle med fæstegårdene. Derfor kan vi flere gange finde nogle fæstegårde i et eller flere andre sogne. Det er da forståeligt, når det drejer sig om flere gårde, men det virker noget uforståeligt, når det kun er en enkelt gård, der tilhører en helt anden herremand.
Vi har et godt eksempel her i sognet. Nøhrs hønseri på Herredsvejen 178 lå i sin tid nede i Hærup by og var – som alle de andre gårde i området – ejet af Hersomgård. Men fra 1730-1785 var den ejet af Trinderup gods i Hvornum. Hvorfor ved vi ikke. I 1785 købte Rosenkrans på Hersomgård så gården tilbage.

Hærup Højgaard på Herredsvejen 178

Når herremændene sådan handlede med fæstegårde, så var det ikke blot gården med bygninger og tilliggende, der blev solgt. Nej, det var også samtlige mandspersoner på gården. Fæsteren og hans sønner tilhørte herremanden, og de ansatte karle havde pligt til at blive på gården til førstkommende skiftedag, normalt 1. november. Så kunne de frit bestemme, om de ville tage arbejde på det nye gods' område, eller de ville vende tilbage til det gamle.

Tjenestefolkene kunne frit søge arbejde, men absolut kun inden for godsets område. Hvis man ville have arbejde uden for godsets område, måtte man have et fripas, som herremanden skulle udstede. Og det gjorde han meget nødigt, da han ikke ville miste krigsduelige karle. På den tid var det jordejeren, altså her herremanden, der skulle stille det fornødne antal soldater. I fredstid var normen gerne 1 soldat pr. 8 tdr. hartkorn, men denne kvote kunne meget let ændres om nødvendigt. Det var alle fæstegårdenes samlede hartkorn, der bestemte. På den tid havde en helgård i gennemsnit 4 tdr. hartkorn, så det vil sige ½ soldat pr. helgård.

Når man sidder med slægtsforskning, og der pludselig forsvinder et ungt menneske, så skal man altid huske at søge i alle de andre sogne, hvor den pågældende herregård havde jord. Der vil de næsten altid kunne findes.

Hvis et par skulle giftes, var det så at sige altid med en fra samme herregårds besiddelser. Det var ikke let at komme uden for gårdens område.

Man var også meget påpasselig, når det gjaldt salg af afgrøder og kreaturer. Hvis der ikke var overflod, måtte intet sælges uden for herregårdens område. Herregården var som sådan en enhed, og den skulle så vidt muligt klare sig selv, men i svære tider med misvækst og deslige måtte man jo se bort fra idealerne.

Noget helt andet var det, hvis en gård gik på tvangsauktion, så var alle og enhver, også udefra kommende, mere end velsete. På auktionslisterne kan man se, hvad der blev solgt, til hvilken pris og til hvem. Da blev der ikke skelet til bopæl, men mere til en velspækket pengepung.

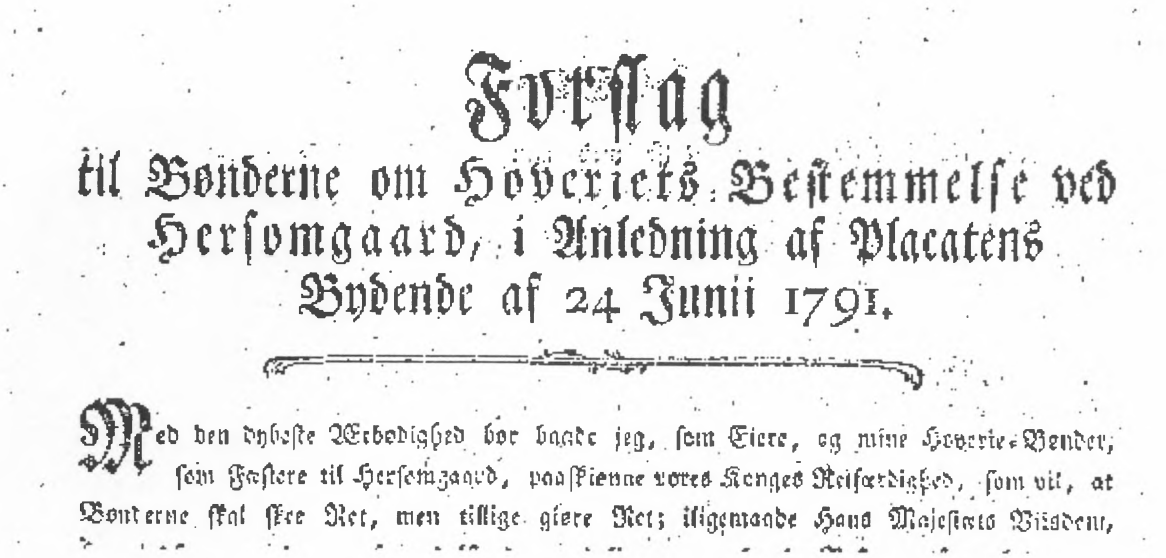

Forſlag
til Bønderne om Høveriets Beſtemmelſe ved
Herſomgaard, i Anledning af Placatens
Bydende af 24 Junii 1791.

Med den dybeſte Ærbødighed bør vaade jeg, ſom Eiere, og mine Høveri-Bønder,
ſom Fæſtere til Herſomgaard, paaſtienne vores Konges Retfærdighed, ſom vil, at
Bønderne ſkal ſkee Ret, men tillige gjøre Ret; ligemaade Hans Majeſtets Villeden,

Her står:

Forslag
til Bønderne om hoveriets Bestemmelse ved
Hersomgaard, i Anledning af Placatens
Bydende af 24 Junii 1791

Med den dybeste Ærbødighed bør baade jeg, som Ejere, og mine hoverie-Bønder, som Fæstere til Hersomgaard, påskønne vores Konges Retfærdighed, som vil, at Bønderne skal ske Ret, men tillige gjøre Ret .... osv.

Jo, der var regler i massevis omkring fæstebøndernes ret – både hvad de havde ret til – men især hvad de skulle gøre (= gjøre ret). Sidstnævnte var nok det vigtigste for herremændene.

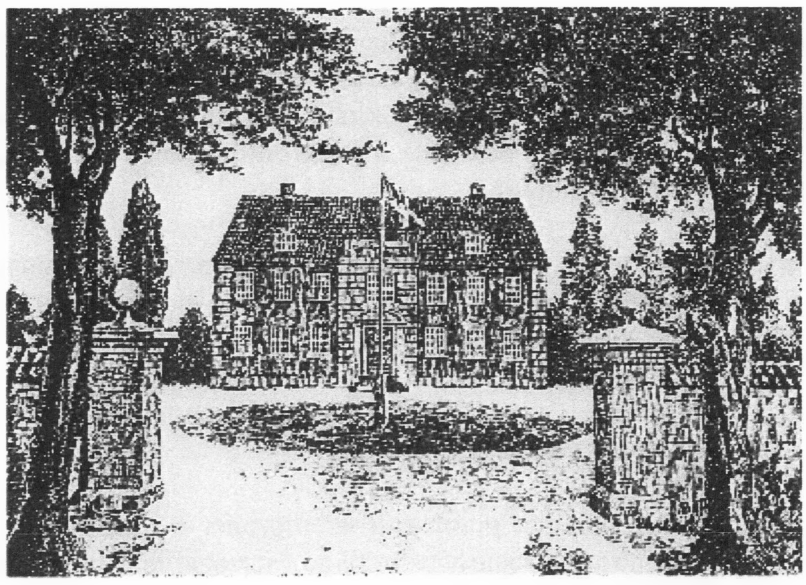

Hersomgaard som den er foreviget på et maleri

Daginstitutionen "Tumlehøj" – 25 års jubilæum

Af Dorte Vammen og Ragna Kolind

I anledning af daginstitutionen "Tumlehøjs" 25 års jubilæum i år, har vi bedt lederen gennem alle årene ***Dorte Vammen*** om at fortælle lidt om de 25 år i børnehaven – som den kaldes i daglig tale. Dorte er født og opvokset i Klejtrup som datter af Grethe og Peter Vammen, og efter endt uddannelse som pædagog , og efter at have arbejdet forskellige steder som vikar, fik hun jobbet i børnehaven i hjembyen, og her beretter hun om tiden i børnehaven:

"Daginstitutionen åbnede dørene den 1. februar 1986 .
En arbejdsgruppe havde arbejdet i lang tid, for at få en daginstitution i Klejtrup. Det lykkedes dem endelig at få oprettet Den selvejende institution "Klejtrup Daginstitution", og ansatte mig som leder fra 1. januar 1986.

Jeg skulle hjælpe med at ansætte én stedfortræder og 2 pædagogmedhjælpere, og stå for indkøb af inventar og for indretningen. Institutionen fik til huse i den gamle skoleinspektørbolig på Kirkebakken 11 i Klejtrup. Den bolig, som bl.a. de tidligere skoleinspektører Kristian Hedegård, Christian Ravnsbæk, og Søren Davidsen havde boet i.

15 januar var vi 4 ansatte, som fik institutionen gjort klar til de første børn, som skulle starte. Pædagog Gert Mortensen blev ansat som stedfortræder. Jette Skov (gift Hammershøj) og Birte Hedelund blev ansat som pædagogmedhjælpere.

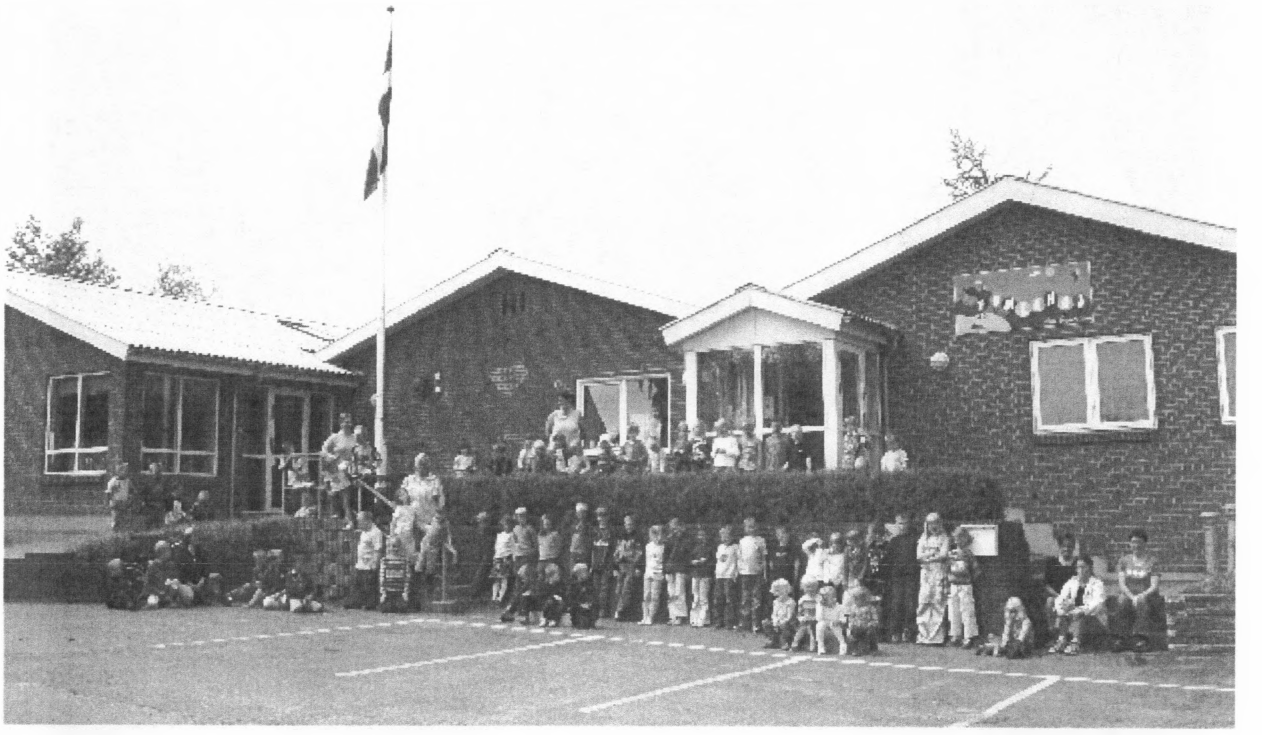

Børn og voksne samlet udenfor børnehaven på Kirkebakken – huset ser unægtelig lidt anderledes ud nu, end da det blev bygget i 1960 til skoleinspektør Kr. Hedegaard. Foto: Tina Lundtofte

Klar var den altså ikke. Vi fik 2 børn, som hidtil havde gået i Møldrup Børnehave. De var slet ikke imponerede, da de skulle lægge deres tasker og overtøj på et par gamle skoleborde, som gjorde det ud for en midlertidig garderobe. Den første dag sagde de: Det her er da **ikke** en børnehave.
I løbet af februar måned var 28 børn i alderen 3 – 14 år begyndt i institutionen.

Èn af dem var en dreng, som nylig var flyttet til byen. Èn af pigerne spørger : Hvorfor snakker Henrik så mærkeligt. Og Birte Hedelund forklarer, at han snakker lidt anderledes, fordi han kommer fra Sjælland. Pigen udbryder : Hvorfor er han så HVID ?

I løbet af de første år, fik institutionen navnet : Daginstitutionen Tumlehøj.
Efter et par år var ventelisten blevet så lang, at der måtte findes en løsning. Møldrup Kommune besluttede derfor at oprette en SFO ved Brattingsborgskolen, hvor de største af børnene blev flyttet over. Det gav plads til nogle af børnene på ventelisten, men i 1995 var problemet så stort igen, at Tumlehøj måtte bygge til. Dette skete igen i 2000, og igen i 2006. På et tidspunkt blev SFO´en igen langt sammen med børnehaven en årrække, for så i 2008, at blive lagt ind under Brattingsborgskolen på ny.

En periode var der 71 børnehavebørn, der havde deres daglige gang i børnehaven. Nu er børnetallet faldende i Klejtrup, men det ser ud til, det langsomt stiger igen.

Nogle af "nøgleordene" i Tumlehøj har gennem alle årene været *nærhed*, og det at *udnytte de lokale muligheder*, der er i vor dejlige landsby. Der er så mange muligheder for oplevelser uden at skulle med en bus. Vi har sø, skov og Naturlegepark indenfor rækkevidde.

Der er skabt mange traditioner med lokalområdet i årenes løb.

For 25. gang var børnene således på besøg hos Klejtrup Bageri op til jul 2010, for at bage julekager i bageriet.

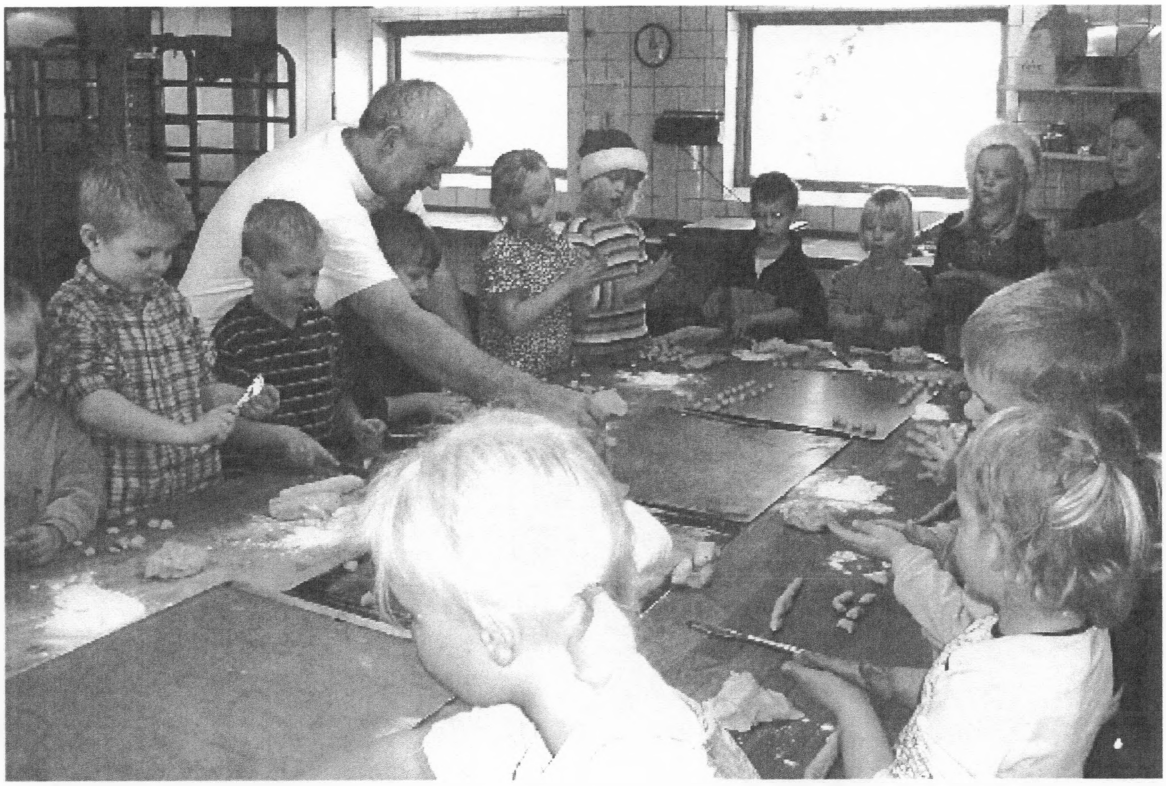

Timerne op til jul sammen med bager John Frøslev i Klejtrups Bageri er en fantastisk oplevelse for børnene
Foto: Tina Lundtofte

Igennem mange år har de ældste børn i børnehaven været på "byvandring" i Klejtrup med Ragna Kolind (min søster) fra Lokalhistorisk Forening. På denne tur har børnene fået historien bag Klejtrup Volde, Træsko Stines Hus, Klejtrup Mølle, Købmandsforretningen, Rasmus Mørkes tragiske liv og død – set hans grav m.v.

Det har været en rigtig god oplevelse for børnene, og på mange af dem gjort et dybt indtryk. De har fortalt derhjemme til deres forældre om byens historie, - mange ting, som forældrene ikke vidste.

Der er også oprettet et godt samarbejde med alle byens dagplejere, som kommer på besøg i børnehaven året rundt

Klejtrup Musikefterskoles elever kommer en periode hvert år på ugentlig besøg, hvor de spiller, synger og leger med børnene.

Foto: Tina Lundtofte

Det er en stor fordel, at Brattingsborg Skolen ligger lige ved siden af børnehaven. Det giver så mange muligheder for et godt samarbejde. Igennem foråret har de ældste børn i børnehaven fælles

aktiviteter med børnehaveklassen, så børnene kan lære Hanne Lundgaard, børnehaveklasselederen, at kende, og hun kan lære dem at kende.

Dette bidrager i høj grad til en harmonisk skolestart, da skolen ikke er et "fremmed og ukendt land".

Der er skov og sø – og det benyttes flittigt i børnehaven. Her er Birthe Hedelund på tur med nogle af børnene
Foto: Tina Lundtofte

Daginstitutionen Tumlehøj er nu er del af Brattingsborgskolen, da vi pr. 1.1.2009 blev en "Landsbyordning" med fælles ledelse ved skoleinspektør Lars Ziethen.

Guldkorn
Gennem de 25 år har vi skrevet børnenes sjove og dejlige bemærkninger ned – GULDKORN – som vi kalder dem. Her er et par af dem :

Michael siger en dag : "Jesus var den første på jorden! ".
Jeg forklarer, at der faktisk var mange andre mennesker på jorden dengang.
Michael : "Nå, ja, det var os, der ikke var der. Det var Pippi Langstrømpe og sådan nogen."
Daniel : "De to første mennesker på jorden var altså Hans og Oda."
Michael : "Nej, du mener Hans og Grethe."

Annemarie : "Børn må ikke ryge, for det er farligt."
Rasmus: "Ja, for vi brænder fingrene."

Ditte : "Hvis man ser på nogen, og ikke siger noget – så glor man !"

Mathias : " Ved i hvem Jesus er, - - det er Guds fætter! "

Som Dorte beskriver, at børnehaven blevet udvidet flere gange. Og som et godt billede på det, faldt jeg denne lille artikel i den første udgave af "Tumlingen" fra maj 1989 (børnehavens nyhedsblad):

Ny stue i Tumlehøj

Som de fleste af jer sikkert allerede ved, har vi fået lavet en ny stue til de store børn. Efter megen overvejelse og snak om indretningsmuligheder, blev vi enige om at lægge kontoret og det tidligere lektierum sammen. Kontoret er blevet flyttet i kælderen og dukkestuen op i fællesrummet.
Da stuen var færdigindrettet, nymalet og tapetseret, blev det bestemt, at vi skulle holde en indflytterfest.

Det gjorde vi så fredag den 28. april. Og hvilken fest! Børnene ankom præcis kl. 19.00 – festklædt og i højt humør. De voksne var heldigvis også blevet færdige med maden, som lidt senere blev fortæret under megen festivitas.
Efter middagen blev der spillet op til dans, og senere lavede vi nogle konkurrencer. Som natmad blev der serveret is med frugt og forskellig snacks.
Da klokken nærmede sig 21.30 "sejlede alle op ad åen", men nu måtte vi hjemad igen.

Det var en pragtfuld aften. Vi fik i hvert tilfælde vores nye stue indviet.

Børnehaven kunne fejre 25 års jubilæum her i vinter – det samme kunne leder Dorte Vammen og pædagog Elin Elkjær Hansen som ansatte ved Møldrup/Viborg kommune

Det stod der i avisen....

For 150 år siden:

Mandagen 8/7- 1861 **Et frygtelig uvejr**

Under det stærke Tordenvejr, som i Løverdags drog herover Byen og Egnen, faldt i nogle byer Vest herfor en betydelig Deel Hagl af indtil et Dueægs Størrelse, som paa en Strækning (Hagelslaget gik navnlig fra Byen Roum over Tollestrup og Hvilsom Marker og endte formodentlig over Støttrup Hede) skal have ødelagt Kornet paa Markerne, ituslaaet Vinduesruder og anrettet flere Ødelæggelser. Haglene, som faldt i betydelig Mængde, samledes i større Driver, hvor de, uagtet det milde Vejr, henlaa i 5 á 6 Timer inden de hensmeltede. Under samme Uveir bemærkedes et sjældent Phænomen, idet der tæt Vest for Byen i mindre end ½ Time saaes to Skypumper, hvoraf navnlig den sidste saa usædvanlig storartet ud. Atter i gaar havde vi herover og omkring Byen et stærkt Tordenvejr, der ledsagedes af meget heftige Regnskyl og paa enkelte steder Nord derfor faldt ogsaa en Deel Hagel, som dog ikke bemærkedes at gjøre nogen Skade.

Onsdagen 1/8 - 1861

Høstfest

Til Indtægt for de ved Uveiret den 6. f.m. Skadelidte i Kleitrup, Hersom, Roum og Hvilsom Sogne vil der i Begyndelsen af September Maaned blive afholdt en Høstfest i Hobro Skov efter Foranstaltning af en i dette Øjemed sammentraadt Comitee. Hvilket herved foreløbig bekendtgjøres. I Forbindelse med den Høstfest, som paatænkes afholdt i Hobro Skov i Begyndelsen af September Maaned til Indtægt for de ved Uveiret den 6. f.m. Skadelidte i Kleitrup, Hersom, Roum og Hvilsom, agtes tillige i samme Øjemed indrettet en Tombola eller Bortspillen af frivillige Gaver, som i den Anledning maatte blive ydede.

Man tillader sig derfor at opfordre dem, som hertil maatte ville yde Bidrag, hvilket kunne bestaa i Haandarbejder, Industrigjenstande, Naturalproducter og andet deslige, til at indlevere saadanne til Fruerne Chr. Sørensen eller Fr. Christensen i Hobro. Det bemærkes, at gaverne helst maatte bestaa i mindre gjenstande, og at det ville være ønskeligt, at der ydes Bidrag af Ting, som kunne være tjenlige for Landboerne.

Dette kunne være en høstfest i Hærup. Fra venstre er det Henny og Krista Bohnsen, "Skårupsminde", Hærupvej 2 - Kristian Dalsgaard, Hærupvej 21 - Knud Hedegaard, Hærupvej 5 - Erik Jensen, "Voldsbækgaard", Hærupvej 17

Himmerland for 90 år siden

Fredag d. 28. jan. 1921

Regnskabskursus i Hejring

Forleden begyndte et regnskabskursus i Hejring skole. 30 mand vil deltage to gange om ugen. Lærer Skov fra Støttrup leder møderne.

Mandag d. 31. jan. 1921

Fristrup Mergelselskab

har i denne tid – skrives der til os – bestilt 19 store vognlæs kalk gennem Hedeselskabet fra kalklejet ved Ellidshøj st. Prisen er omkring 60 kr. pr. 10.000 kg. Indhold 96% kald, tilstrækkelig til 10 skp. land. Der arbejdes ihærdig rundt om i egnen for om muligvis at finde noget af den hårdt tiltrængte mergel. Mange lader deres ejendom undersøge ved boring, og andre graver ned i en eller anden brink, hvor de mener at have opdaget noget af den kostbare vare, men som oftest med dårligt resultat.

Spørgsmålet er om vi får en mergelbane her ud fra lejet i Handest, hvilket er stærkt på tale, men folk er tit betænkelige med hensyn til, hvad mergelen vil koste leveret ude hos os.

Fredag d. 18. mar. 1921

Oprettelse af en Andelskasse

i Klejtrup. Spørgsmålet vil blive behandlet på et møde lørdag, hvor gdr. Bertel Færch, Mejlby (Red: *tidl. ejer af "Fristrup Vestergaard", Ånsbjergvej 18),* der er formand for den derværende Andelskasse, vil komme til stede for at give en redegørelse om de nødvendige oplysninger. Der var stærk stemning blandt de mødte for oprettelse af en sådan Andelskasse.

Og her 89 år senere var det så slut – Andelskassen lukke de og flyttede aktiviteterne til Hobro

-og lørdag d. 21. maj 1921

En Andelskasse

åbnedes i torsdags i Klejtrup med lokaler på Afholdshotellet. Kontoret ledes af sognefoged Carl Bertelsen, Fristrup som formand og mejeribestyrer Holm, Klejtrup som bogholder.

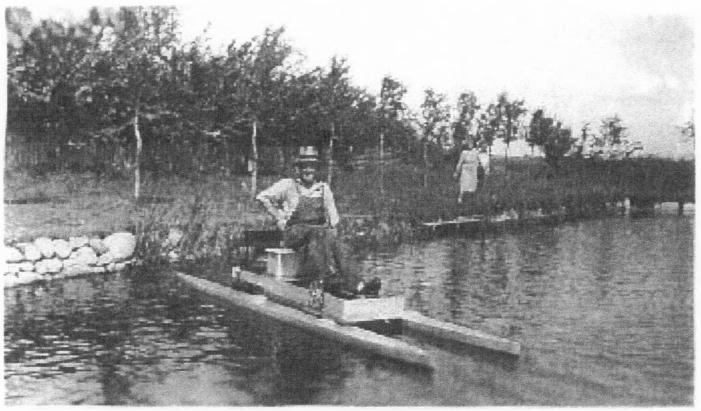

Søren Poulsen i én af sine selvkonstruerede både

<u>Hobro Avis for 50 år siden:</u>

Fredag d. 13. jan. 1961

Isen var ikke sikker

Den 73-årige indehaver af det berømte verdenskort i Klejtrup sø, Søren Poulsen, ville i går morges gå ud på den tilfrosne sø for at stange ål. Men isen var ikke stærk nok og brast under ham. I våd og forkommen tilstand blev han bjerget op på land, hvor en tilkaldt læge beordrede ham indlagt på Hobro Sygehus, hvortil Falck førte ham.

Lørdag d. 10. jun. 1961

Skolenyt

Torsdag den 22. juni vil der i Klejtrup skole blive afholdt årsprøve for alle klasser. Den 1. juli bliver sidste skoledag før ferien, der varer i 6 uger. Den 26. juni bliver der udflugt for 5., 6. og 7. klasse til Mønsted Kalkværk, Kongenshus Mindepark, Hjerl Hede og evt. Blichers Museum i Lysgaard. Den 29. juni er der udflugt for de yngste klasser til Ålborg.

Onsdag d. 22. nov. 1961

Det nye alderdomshjem

Man er nu i Klejtrup begyndt med udgravningen til det nye alderdomshjem. Det er murermester Edvard Christensen, Hvornum, der har entreprisen. Man regner med at kunne tage huset i brug næste år. Det får plads til 25 beboere.

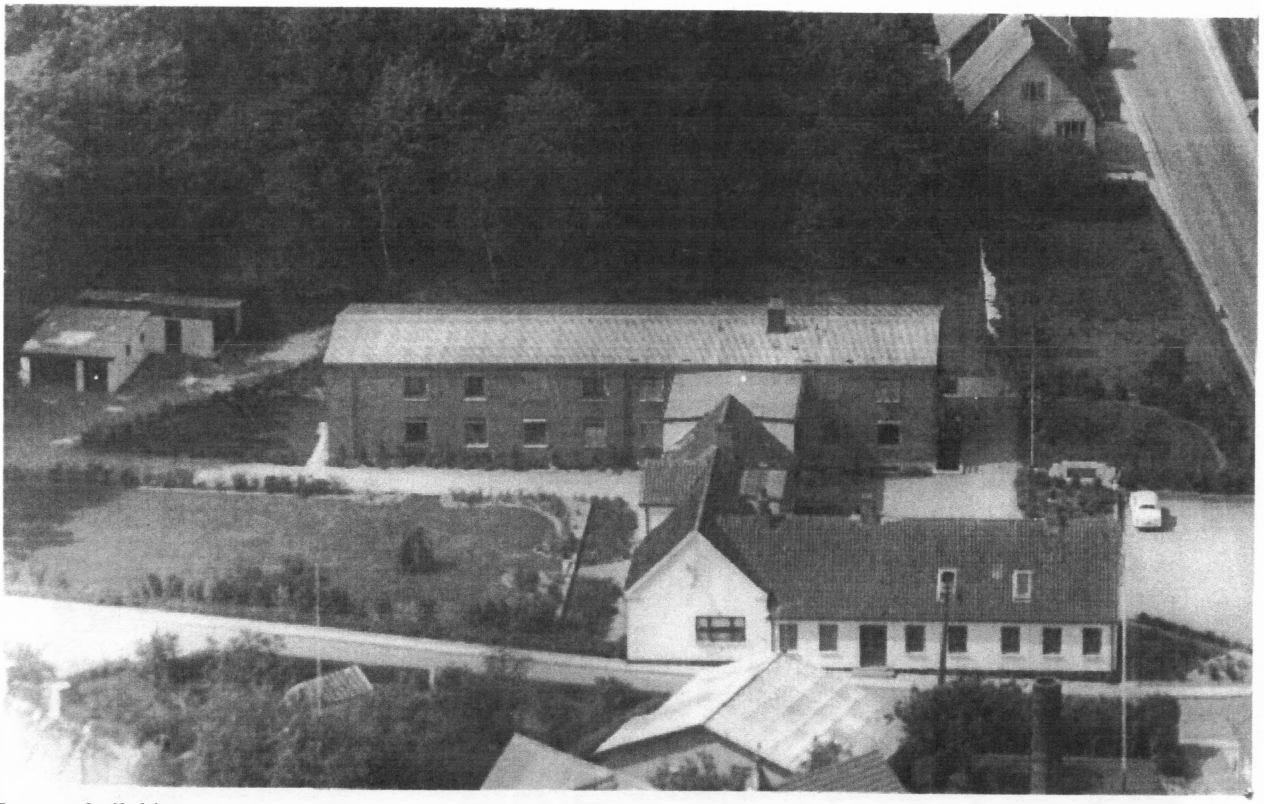

Det nye hvilehjem blev bygget i tilknytning til Klejtrup gamle skole, som allerede på dette tidspunkt var taget i brug som alderdomshjem

Brattingsborgskolens 50 års jubilæum

Da Brattingsborgskolen havde 50 års jubilæum sidste år, skrev ***Kaj Jensen*** – født og opvokset på Hærup Østergaard om sin skolegang i Klejtrup. Uddrag af denne beretning blev bragt i skolens jubilæumshæfte, men gengives her, da mange af vore medlemmer har haft mulighed for at læse Kajs beskrivelse:

Jeg startede i 2. klasse i den gamle gule skole i Klejtrup efter at have gået 1 år i Simested Skole. Min far havde opgivet præstegårdsforpagtningen i Eveldrup Præstegård og havde købt Østergård i Hærup. Vi flyttede d. 1. april 1955.

Samfundet var dengang i rivende udvikling, og den game landsbyskoles tid var ved at være omme. Jeg mener, at Klejtrup var en at de sogne, som prøvede at trække forandringen længst muligt, (nok på grund af pengenød og angst for store skatter)

Vedtagelsen af skoleloven i 1958 betød at en mængde små landsbyskoler blev samlet i større centralskoler, og sådan gik det også i Klejtrup, hvor man besluttede at lægge Klejtrup og Hejring skoler sammen. Det var nok ikke så populært, og jeg kan huske, at lokalpatriotismen resulterede i en kamp om, hvem der nu skulle være leder af den nye skole. Læreren fra Klejtrup eller læreren fra Hejring!

Mens skolen blev bygget mærkede vi lidt til fremtiden. Vi skulle have engelsk, og det var med bankende hjertet og stor benovelse, at vi opdagede, at lærer Hedegaard skam kunne begå sig ud i sligt. Til gengæld var vi knap så begejstrede for, at vi fik en ekstra halv skoledag om fredagen, så vi nu skulle gå i skole hele 4 dage, mod før 3.

Vi besøgte med benovelse den store byggeplads, og jeg kan huske, at et stort samtaleemne var, at vinduerne ikke passede, da de skulle sættes ind.

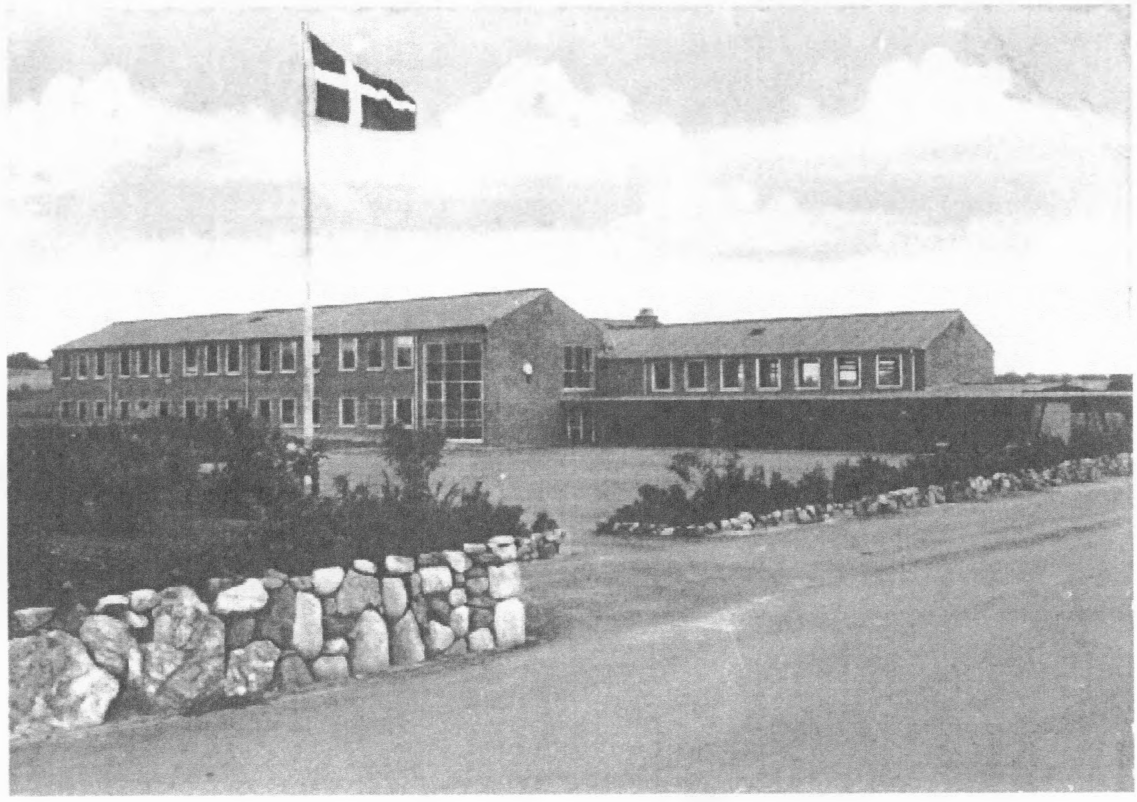

Brattingborgskolens indvielse i 1960

I den nye skole.
Efter sommerferien startede vi i en funklende ny skole, ja den var knap nok færdig.
Vi var meget spændte. Ikke alene var bygningerne anderledes og ny, men vi skulle også starte i nye klasser med nye klassekammerater og lærere. Foruden lærer Hedegaard, som vi jo kendte, var de nye lærere: Hr. og fru Wæhrens, som kom fra Hersom Skole. Hr. og fru Finderup samt Ruth Rasmussen.

Den 7.kl. som jeg startede i, var sammensat af elever fra Fristrup og Klejtrup samt 2 x Torben fra Hersom - nemlig Torben Christensen, som var søn af vores præst, og Torben Wammen. Lærer Wæhrens blev vores klasselærer.

Vi var meget imponeret af de nye rammer: Gymnastiksalen og sløjdlokalet var nok det, som jeg mest lagde mærke til.
En sjov episode husker jeg meget tydeligt: Da vi drenge skulle i bad efter den første gymnastiktime. Vi var jo ikke vant til at smide alle kludene foran hinanden, så der var en meget trykket stemning, men lærer Finderup forstod det godt. Han snakkede lidt med os om bad osv. – og så gik det jo alligevel. I en lang kæde gik vi under bruseren hele 4 gange og så den femte under iskoldt vand.

Kristian Hedegård

Noget nyt var også, at vi skulle stille op klassevis nede ved indgangen, når vi skulle ind efter frikvarteret. Så kom den lærer, som vi skulle have og hentede "sin" klasse, og så gik det i rækker og gåsegang op til klasselokalet. Det anså vi nu nok for en "by-ting"!!

Samme opstilling gav i øvrigt mig den eneste straf, som jeg kan huske, at jeg har fået i skolen. Vi stod der i rækker, og fru Finderup var ved at forklare noget. Jeg stod bagest og kunne ikke høre noget og skulle så spille smart og voksen og holdt hånden bag øret. Det faldt ikke i god jord, og jeg blev kommanderet op og fik så lov til at stå ved siden af fru Finderup. Hun holdt mig venligt, men bestemt fast i øreflippen, mens de andre klasser gik forbi. Oh skam og skændsel!!

Senere fik jeg at vide fra andre, at jeg var sluppet billigt. En havde prøvet samme tur i et frikvarter, men da havde fru Finderup strikvanter med mønster på, og øreflippen blev grundigt nulret. Så den var meget rød og varm, da frikvarteret var forbi.
Ja, hvad husker man ikke?

Klejtrup Realskole?

Målet for mange af os var den nye realeksamen. Man prøvede da også at etablere en realklasse i den nye skole i Klejtrup. Faktisk havde lærer Hedegaard fortalt os, hvem der kunne optages i 1. real på skolen. Men så gik der politik i sagen. Det var vistnok en ønske fra amtet om, at den nye og store Møldrup skole skulle være områdets realskole. Man mente nok også at der på sigt ikke var nok elever i Klejtrup til en realskole.
Jeg er ikke helt sikker på forløbet, men sådan husker jeg det:

Da man ikke fik lov til at etablere realskole i Klejtrup, skulle man jo undersøge, hvor vi så skulle hen. Man søgte til Hobro og lavede en aftale med dem. Nogle kom på det spritnye gymnasium i den gamle tekniske skole i Skibsgade bag ved det store slagteri, som just skulle starte sommeren 1961, andre kom på de 2 andre skoler i Hobro - Søndre- og Nordre Skole.

Men længere oppe i systemet må man have været imod, for pludselig hed det sig, at vi alle skulle gå til Møldrup Skole.
Det gav en del ballade og nogle forældrepar valgte at holde fast ved Hobro. Det gjaldt for mig og min tvillingbror samt to piger fra Klejtrup. Vi fire var blevet optaget i gymnasiets realklasse. Desuden holdt en dreng fra Klejtrup, som var kommet på Søndre skole, også fast ved skolen i Hobro.

Bølgerne må have gået lidt højt, for man besluttede, at de, der gik til Møldrup, fik stillet en skolebus til rådighed, mens de, der ville holde fast ved Hobro, "blev straffet" med beskeden om selv at sørge for transport. Og der var ikke busforbindelse til Hobro om morgenen. Så det var bare på de forholdsvis nye cykler, gaver fra konfirmationen, og af sted hver dag!!

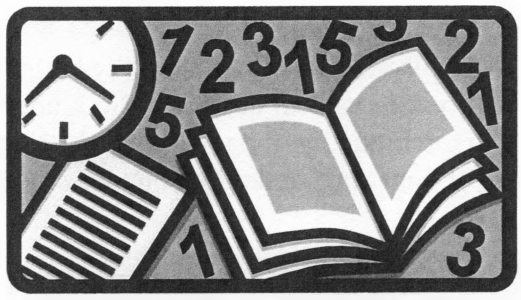

Det var hårdt at cykle i starten, men efterhånden kom vi i form og kunne endda somme tider finde på at cykle derned, hvis der foregik noget på skolen om aftenen. Vi blev også mange gange taget op af lastbiler, som kørte på Skivevej mod Hobro eller Klejtrup. Vi var især glade for de 2 vognmænd Leif Hedemand og Søren Sørensen. De var meget flinke til at stoppe, smide cykler op på ladet og tage os ind i det lune førerhus. Især når det regnede, var det lykken. Vi cyklede i 2½ år – så fik vi endelig overtalt far til at købe knallerter. Senere blev det en motorcykel.
Det var nu kun min tvillingbror og mig, som cyklede. De to piger skaffede kørelejlighed på anden måde, men jeg kan ikke huske hvordan.

Klejtrup Skole står for mig som en rigtig god skole at være elev i. Den var tryg og rar, og jeg tror, at den har været med til at give mange en god start på livet. Både den gamle og den nye skole. Og når man ser, hvor godt man har passet på den, siger det meget om, hvilken pris man har sat på den.

Den første klasse der var på lejrtur på Bornholm. Bagest fra venstre: Leif Nøhr, Ole Haugaard Nielsen, Steen Andersen, Kurt Simonsen og Stig Jørgensen. Forrest fra venstre er det Jens Chr. Hølmkjær, Sonja Nielsen, Hanne Jensen, Mona Finderup, Birthe Thoft og Finn Carlsen

Eksempler på indleverede billeder

Stinne og Orla Phødenphant i ishuset på hjørnet af Søvej/Viborgvej

Kristian Serup i sin stue på Brovej 10

Tysk kampvogn udenfor huset på Viborgvej 6 under 2. Verdenskrig

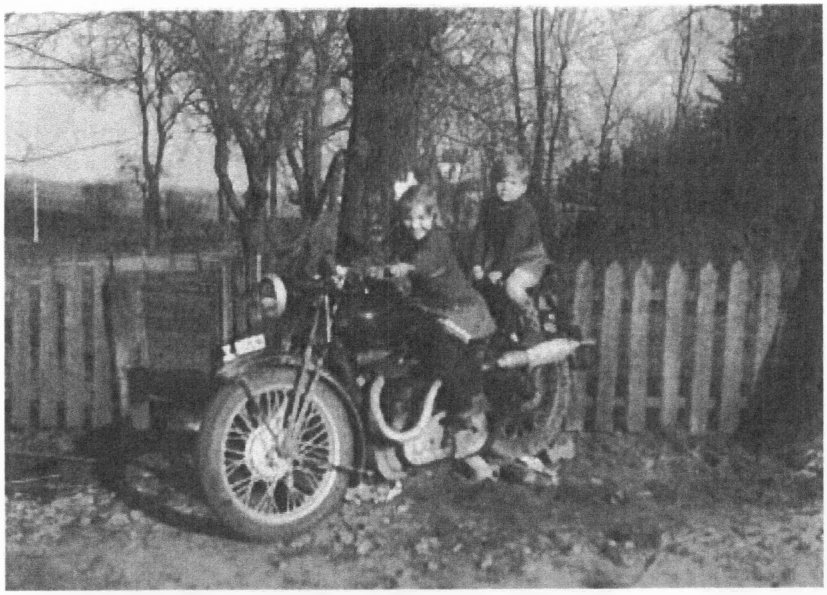

Ella Rasmussen som barn sammen med broderen Bent Sørensen på Skårupvej 33 på storebroderens motorcykel.

Træsko-Stine i sin stue på Viborgvej 16. Den gamle skole/senere hvilehjem ses igennem vinduet

En rigtig 60er-stemning, hvor det var søndagsturen i bil, der var det store "hit". Her er det fra venstre Svend Bohnsen, Viggo Kristensen, Petrea Kristensen og Anna Bohnsen

Damekomsammen – fra venstre Ingse Risgaard, Birgit Lundsberg, Lizzi Jensen, Esther Mortensen, Kirsten Mortensen, Britta Rasmussen og forrest i højre side Kathrine Laustsen

Her er også damekomsammen hos Anna Bohnsen på Hærupvej 2. Fra venstre Henrikke Kristensen, Ingrid Møller, og hvem er så den næste? Derefter Martine Olsen, Ebba Nørgaard, Karoline Kromann og Asta Olsen. Foran ses fra venstre Karoline Nielsen og Mette Marie Jensen

Pensionistforeningens bestyrelse ved foreningens 50 års jubilæum. Fra venstre Petra Carlsen, Anton Johansen, Kathrine Laustsen, Frode Serup og Dagmar Andersen

Året der gik…

Af Ragna Kolind

Nogen vil nok mene, at 2010 blev et stille år i Klejtrup sogn. Og jeg kan fristes til at give dem ret. Men kigges der så i avisudklip fra det forgangne år – ja, så er der trods alt blevet til to store mapper. Så noget må der jo være sket i vores lille del af "den store verden".

Det første, jeg støder på, er den store debat, der var omkring ældres manglende muligheder for at komme på plejehjem. Debatten blussede voldsom op, da det nye friplejehjem i Klejtrup var begyndt at blive taget i brug, og hvor det først der gik op for mange, at der gælder de samme regler for friplejehjem, som for kommunale plejehjem – nemlig at man skal visiteres af kommunen.
Men alt endte dog "lykkeligt", og plejehjemmet er blevet en sand succes – fuldt optaget. Og der er skabt et miljø omkring plejehjemmet med hjælp fra mange frivillige, således at der sker rigtig mange ting, der gør hverdagen mere indholdsrig for hjemmets beboere.

Et andet byggeri, som blev påbegyndt i 2009, blev færdig og taget i brug sidste år – nemlig det nye sognehus på Skårupvej 18. Det gamle missionshus blev jo solgt til Klejtrup kirke/menighedsrådet og blev fjernet. Det nye hus skal danne ramme om f.eks. konfirmandundervisningen, kirkekaffe og andre arrangementer i forbindelse med gudstjenester og ikke mindst – foredrag, sangaftener m.m. Der er en forventning om, at der vil blive mange aktiviteter i huset for alle aldre.

Det nye sognehus på Skårupvej 20

Der var en bygning mere i Klejtrup, der har fået et noget andet udseende i 2010 – nemlig Foderstoffen i udkanten af byen - på Skårupvej 60. Tiderne skifter, og der var ikke mere behov for at kunne blande korn til f.eks. svinefoder, ligesom der heller ikke var brug for kværne mere. Så silotårnet blev nedrevet, og i stedet blev en den del af bygningerne lavet om til forretning. Nu har byen en "Land og Fritid"s forretning på stedet. Foderstoffen er dog stadig en aktiv virksomhed, hvor der fortsat er lager med korn, gødning osv.

Nede ved søen – nærmere bestemt i Søren Poulsens hus ved Verdenskortet – er der også sket en del. Det gamle hus er blevet renoveret fuldstændig og lavet om til restaurant. "Sørens Minde" er navnet, som Lisbeth og Flemming Cassøe Jacobsen har kaldt deres nye tiltag ved søen. Den lille og hyggelige restaurant har været godt besøgt siden åbningen, og byen har nu tre steder, hvor man kan gå hen og få stillet sin sult, hvis man ikke selv gider at lave mad – Søkroen, Købmandsgårdens Grill og Sørens Minde.

Men noget må desværre også stå for fald. I 2010 var det slut med vores lokale andelskasse. Det er jo en del år siden, at Andelskassen blev overtaget af Onsild Andelskasse. Siden har fusion på fusion "fjernet" andelskassen mere og mere fra sit oprindelsessted, og i det forgangne år var det økonomiske fundament for Andelskasserne desværre sådan, at der ikke var plads til de mange filialer mere. Og det gik så ud over Klejtrup Andelskasse. Afdelingen er nu flyttet til Hobro, og bygningen på Viborgvej 9 er solgt til Klejtrup Idrætsforening. Foreningen har kaldt bygningen for KIF Kassen, og den er allerede taget i anvendelse som et sted, hvor Idrætsforeningen kan holde forskellige arrangementer, spis-sammen-aftener, foredrag og meget mere.

Også uden for byen er en mangeårig "virksomhed" nedlagt i 2010, nemlig Rørviks Fysioterapi på Horshøjvej 4 i Hejring. Efter at have haft klinik i lægehuset i Korsgade i Hobro, åbnede Laila og Carl-Terje Rørvik klinik på privatadressen i Hejring i 1988. Men nu mente det, at det var tid at lægge op, og klinikken blev solgt og genåbnet i Revlingehuset i Møldrup, så Rørviks kan blive boende i Hejring.

Krisen kradser – især ved de offentlige instanser. Og det har vi også måttet mærke heroppe i den nord-østlige del af Viborg Kommune. Først slukkede de gadelysene om natten i alle byer i Viborg Kommune – undtagen i Viborg og Bjerringbro.
Og dernæst kom truslen så om at nedlægge alle busruter, der går igennem Klejtrup. Sidstnævnte fik folk op af stolene, idet vore unge mennesker skal til Viborg eller Hobro for at komme på ungdomsuddannelserne – gymnasium, teknisk skole, handelsskole osv. Det vil ikke være godt for landbefolkningens muligheder fremover, hvis al offentlig bustrafik skal indskrænkes til bybusser.
Vi gik dog fri af besparelserne på skoleområdet i denne omgang, men det er ikke let at være bosat udenfor købstæderne i en tid, hvor der er knaphed på penge i de offentlige kasser.

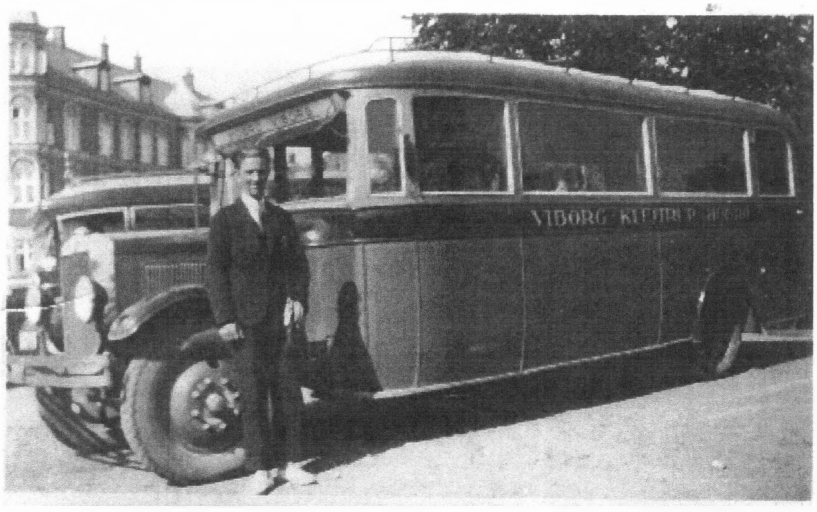

Det er et par dage siden, Gotfred Provst kørte denne rutebil fra Viborg til Hobro over Klejtrup

Det bliver spændende at se, hvad der realiseres af de forskellige besparelsesplaner, som kommer i en lind strøm fra politikerne.

Året 2010 gik på hæld, og i årets sidste måned kunne sognet tage imod den nye sognepræst Kirsten Krab Koed. Menighedsrådene i Hersom, Bjerregrav og Klejtrup måtte i oktober tage afsked med den tidligere sognepræst Frederik Birkler, som havde valgt at gå på pension.
Og efter ansøgningsrunde, prøveprædiker m.m. faldt valget af ny præst på Kirsten, som kommer fra et embede i Kobberup, Stoholm, Sparkær og Gammelstrup sogne. Hun og familien er kommet på plads i præstegården i Hersom, og sognebørnene har allerede haft lejlighed til at opleve Kirsten

Krab Koed til almindelige kirkelige gudstjenester/handlinger, men også nogle af hendes alternative gudstjenester.

Året 2010 blev igen et år med forandringer i lokalsamfundet – på godt og ondt. Og mange ting gør heldigvis, at vi stadig tør tro på, at Klejtrup sogn fortsat vil være et sted, hvor der er liv og handling, og hvor der helt sikkert også vil blive noget at berette om næste år.

Den nye sognepræst Kirsten Krab Koed sammen med sin mand og een af sønnerne.

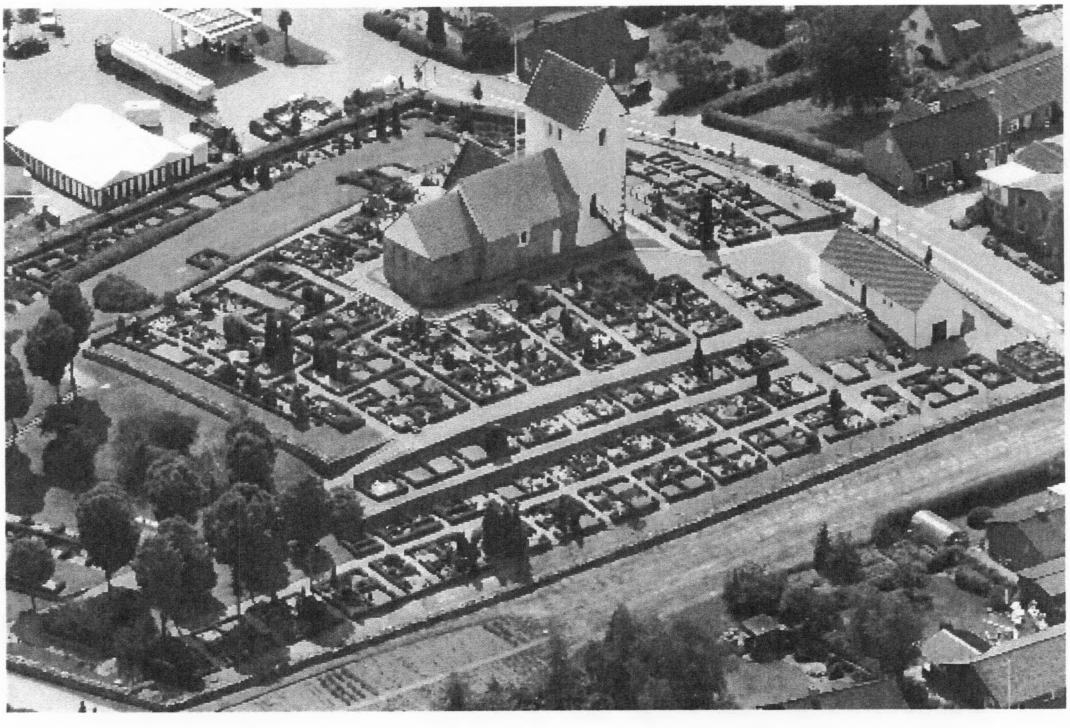

Klejtrup kirke på toppen af Kirkebakken

Praktiske oplysninger

Klejtrup Lokalhistoriske Forenings bestyrelse:

Formand Ragna Kolind, Skårupvej 29, Klejtrup	tlf. 9854 6704
Næstformand Mona Finderup, Fuglevænget 47B, Klejtrup	tlf. 9854 7015
Kasserer Kjeld Nielsen, Søparken 37, Klejtrup	tlf. 9854 4700
Sekretær Birthe Ømark, Viborgvej 2, Klejtrup	tlf. 2878 0139
Britta Laursen, Kildebakken 15, Viborg	tlf. 8667 4468
Karl Erik Christensen, Drosselvej 5, Skals	tlf. 8669 4773
Poul Mortensen, Grønageren 12, Klejtrup	tlf. 9854 6080

Klejtrup Lokalhistoriske Arkiv:
Midtvej 2, Klejtrup (i ældrecentret)

Fra 1. maj til 30. sept.: Åbent hver onsdag fra kl. 14.00 til 16.30
Fra 1. okt. til 30. april: Åbent hver onsdag fra kl. 14.00 til 16.00
eller efter aftale med et bestyrelsesmedlem

email: arkiv@jk-m.dk

Klejtrup Lokalhistoriske Forenings hjemmeside ligger på adressen:

www.klejtrup-lokal.dk

Andre relevante hjemmesider som har rod i Klejtrup-området:

www.bksydhimmerland.dk	- Boldklubben Sydhimmerland (fodbold)
www.klejtrup-by.dk	- Fælles hjemmeside for byen
www.klejtrup-byfest.dk	- Klejtrup byfest
www.verdensbyen.dk	- Lene Rimmers hjemmeside om Klejtrup
www.klejtrupmusikefterskole.dk	- Klejtrup Musikefterskole
www.brattingsborgskolen.dk	- Klejtrup skole
www.klejtrup-vand.dk	- Klejtrup Vandværk
www.klejtrup.dk	- Klejtrup Idrætsforening
www.hslc.dk	- Squaredance-foreningen
www.herregaardskoncert.dk	- Klejtrup Idrætsforenings koncert på Lynderupgaard
www.osterhurup-openair.dk	- Klejtrup Idrætsforenings koncert i Øster Hurup
www.sogn.dk/klejtrup	- Sogneportalen – om Klejtrup kirke
www.visitverdenskortet,dk	- Verdenskortet
www.klejtrupkirke.dk	- Klejtrup Menighedsråd

... og mange flere. Prøv at søge på Yahoo eller Google på 'KLEJTRUP', så vrimler det frem med hjemmesider eller artikler fra Klejtrup-området. 19.600 stk. viser en søgning på **Klejtrup** på Google